

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

**АКТИВІЗАЦІЯ ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА
ПОЛЬЩІ**

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВ-41
Флячинський Григорій Павлович

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Корольчук Леся Валеріївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2024 р.
Гарант освітньої програми:
д.е.н., професор
Лютак Олена Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

_____ к.е.н., доцент Олена БАУЛА

«—» _____ 202 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Флячинському Григорію Павловичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Активізація торговельно-економічних відносин України і Польщі

Керівник роботи: к.е.н., доцент Корольчук Леся Валеріївна

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 454/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «01» червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, дані міжнародної статистики Банку міжнародних розрахунків, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва і розвитку, ЮНКТАД, Євростат, онлайн-платформи Statista, Світової організації торгівлі, а також нормативні акти Комісії ЄС, рішення і директиви Європарламенту та Європейської Ради, конвенції ЄС, матеріали експертних досліджень, інформаційні ресурси мережі Інтернет та ін.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП. РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ. 1.1. Еволюція розвитку українсько-польських торговельно-економічних відносин. 1.2. Пріоритетні напрямки українсько-польського торговельно-економічного співробітництва. 1.3. Правові засади міждержавної співпраці України та Польщі. РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ. 2.1. Перспективи українсько-польського економічного співробітництва з урахуванням фактору війни та подальшої євроінтеграції. 2.2. Роль транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та Польщі в процесах активізації міждержавної торговельно-економічної взаємодії. 2.3. Особливості розвитку українсько-польських відносин у світлі російсько-української війни. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: Лист 1. Мета, завдання, об'єкт, наукова новизна. Лист 2. Види, форми і методи / способи інтернаціоналізації. Лист 3. Теоретичні підходи до визначення категорії «інтернаціоналізація». Лист 4. Фактори впливу на розвиток процесу інтернаціоналізації. Лист 5. Обсяги реалізації товарів легкої промисловості за окремими видами діяльності у 2014-2023 (6міс.) рр., млн. грн. Лист 6. Обсяги експорту

продукції легкої промисловості у 2018-2023 (бміс.) рр., млн.дол. Лист 7. Структура експорту продукції легкої промисловості у 2018-2023 (бміс.) рр., % . Лист 8. Обсяги експорту текстильних матеріалів та текстильних виробів в 2018-2023 (бміс.) рр., млн. дол. Лист 9. Обсяги експорту товарів легкої промисловості у країни - найбільші імпортери в 2021 р. Лист. 10. SWOT-аналіз експортного потенціалу легкої промисловості на ринках Європи. Лист 11. Онлайн-ресурси для просування української продукції на іноземних ринках. Парасолька держави щодо стандартів у Євросоюзі. Лист 12-13. Висновки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	доцент Корольчук Л.В.		
<i>Аналітичний розділ</i>	доцент Корольчук Л.В.		
<i>Висновки та пропозиції</i>	доцент Корольчук Л.В.		
<i>Нормоконтроль</i>	доцент Корольчук Л.В.		

7. Дата видачі завдання 30.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 28.12.2023</i>	<i>виконано</i>
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної теми</i>	<i>до 16.01.2024</i>	<i>виконано</i>
3	<i>Теоретичний розділ</i>	<i>до 14.02.2024</i>	<i>виконано</i>
4	<i>Аналітичний розділ</i>	<i>до 14.03.2024</i>	<i>виконано</i>
5	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 11.04.2024</i>	<i>виконано</i>
6	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 25.04.2024</i>	<i>виконано</i>
7	<i>Формування додатків</i>	<i>до 02.05.2024</i>	<i>виконано</i>
8	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 09.05.2024</i>	<i>виконано</i>
9	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра</i>	<i>до 16.05.2024</i>	<i>виконано</i>
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 23.05.2024</i>	<i>виконано</i>
11	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 28.05.2024</i>	<i>виконано</i>
12	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 01.06.2024</i>	<i>виконано</i>

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Флячинський Г.П.

(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

Корольчук Л.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Флячинський Г.П. Активізація торговельно-економічних відносин України і Польщі. Рукопис

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел.

У роботі розглянуто питання становлення та розвитку торговельно-економічних відносин, проаналізовано особливості економічної співпраці України з Польщею в умовах збройної агресії РФ, подальші перспективи розвитку економічних відносин як з Польщею так і з іншими країнами ЄС.

У першому розділі здійснено аналіз наукової літератури щодо проблематики розвитку українсько-польських торгово-економічних відносин. Розглянуто еволюцію розвитку та пріоритетні напрямки українсько-польських торговельно-економічних відносин а також правові засади щодо врегулювання українсько-польських відносин.

У другому розділі розглянуто подальші перспективи двосторонньої співпраці з врахуванням фактору війни, зокрема роль транскордонного співробітництва, як одного із факторів активізації міждержавної економічної взаємодії.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз стану торговельно-економічних відносин України та Польщі; дослідження шляхів активізації українсько-польської співпраці в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження виступають торговельно-економічні відносини України та Польщі.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні сторони економічного українсько-польського співробітництва, включаючи вплив наслідків російської агресії.

Методологія дослідження наукової роботи базується на загальнонаукових і спеціальних методах наукових досліджень. Ці методи включають системний підхід; порівняльний, системно-аналітичний, статистичний методи; аналіз і синтез, узагальнення та абстрактно-логічний підхід.

Ключові слова: економічна співпраця, міжнародна економіка, торговельно-економічні відносини, співробітництво, Україна, Польща, війна, євроінтеграція, галузі економіки

ANNOTATION

Flyachinsky H.P. Activation of trade and economic relations between Ukraine and Poland. Manuscript

Qualification work of the bachelor's degree of the EP "International Economic Relations", specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two sections, conclusions and proposals, a list of used sources.

The work examines the issue of the establishment and development of trade and economic relations, analyzes the peculiarities of economic cooperation between Ukraine and Poland in the conditions of armed aggression by the Russian Federation, and further prospects for the development of economic relations both with Poland and with other EU countries.

In the first chapter, an analysis of scientific literature on the development of Ukrainian-Polish trade and economic relations is carried out. The evolution of development and priority directions of Ukrainian-Polish trade and economic relations, as well as legal principles for the regulation of Ukrainian-Polish relations, are considered.

The second chapter examines further prospects for bilateral cooperation, taking into account the war factor, in particular, the role of cross-border cooperation as one of the factors of intensification of interstate economic cooperation.

The purpose of the qualification work is to analyze the state of trade and economic relations between Ukraine and Poland; study of ways to intensify Ukrainian-Polish cooperation in modern conditions.

The object of the study is trade and economic relations between Ukraine and Poland.

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of Ukrainian-Polish economic cooperation, including the impact of the consequences of Russian aggression.

The research methodology of scientific work is based on general scientific and special methods of scientific research. These methods include a systematic approach; comparative, system-analytical, statistical methods; analysis and synthesis, generalization and abstract-logical approach.

Keywords: economic cooperation, international economy, trade and economic relations, cooperation, Ukraine, Poland, war, European integration, economic sectors

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І ПОЗНАЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ	12
1.1. Еволюція розвитку українсько-польських торговельно- економічних відносин	12
1.2. Пріоритетні напрямки українсько-польського торговельно- економічного співробітництва	24
1.3. Правові засади міждержавної співпраці України та Польщі	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ	36
2.1. Перспективи українсько-польського економічного співробітництва з урахуванням фактору війни та подальшої євроінтеграції	36
2.2. Роль транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та Польщі в процесах активізації міждержавної торговельно-економічної взаємодії	49
2.3. Особливості розвитку українсько-польських відносин у світлі російсько-української війни	54
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І ПОЗНАЧЕНЬ

ГЕ – галузі економіки

ЗА – збройна агресія

ДМС – Державна міграційна служба України

ДСС – Державна служба статистики України

ЕД – економічна діяльність

ЕС – економічна співпраця

ЄІ – європейська інтеграція

ІС – інвестиційне співробітництво

НБУ – Національний банк України

МВФ – Міжнародний валютний фонд

МД – міжнародний досвід

МЗС – Міністерство закордонних справ України

МП – міграційні процеси

РЕВ – Рада Економічної Взаємодопомоги

СБ – Світовий банк

СОТ – Світова організація торгівлі

СР – стратегія розвитку

ТС – торговельне співробітництво

ТЕВ – торгово-економічні відносини

ВСТУП

На сьогоднішній день, коли різноманітні процеси глобалізації та об'єднання розвиваються швидкими темпами, центром зовнішньої політики для будь-якої держави є міжнародні зв'язки, що стають ключовою ланкою економічних взаємовідносин між країнами. Безперервна підтримка як двосторонніх так і багатосторонніх міждержавних зв'язків важлива для формування постійного обороту між продукцією, послугами, фінансовою та робочою складовими.

Україна прагне підтримувати свої політичні та економічні зв'язки з Польщею через певний ряд причин. Це не лише довга, історична картина відносин між двома державами, а й поєднання територіальної та демографічної складових, зближення культурних взаємин а також спільні інтереси у політичному та стратегічному розвитку країн.

Тож взаємовідносини між цими державами можна вважати позитивним елементом зовнішньої політики України, адже їх основою є двостороннє партнерство на основі дотримання та розширення політичного та правового законодавства.

Слід зазначити, що міжнародні, українсько-польські відносини беруть свій початок в далекому минулому, коли за часів існування радянського союзу, активно розвивалась співпраця так званого «соціалістичного табору» партнером якого була і Польща, однак уже після його занепаду і розпаду, поляки істотно змінюють вектор розвитку зовнішньої політики, надаючи перевагу євроінтеграції.

Від початку отримання Польщею статусу незалежної держави, Україна цілком поділяла її прагнення до євроінтеграції. зокрема, значне зближення між Україною та Польщею відбулось у 90-х роках минулого століття, коли польський уряд виявив бажання стати частиною європейських і євроатлантичних структур.

Таким чином, питання українсько-польських міжнародних відносин є великим полем для нових досліджень та теорій, зокрема аналізу цих зв'язків як у контексті європейської інтеграції, так і для вивчення ключових напрямків для співпраці під час війни та розробки ідей для розвитку таких зв'язків між Україною та іншими членами Європейського Союзу.

Стан вивчення проблеми. Вивченню та аналізу головних теоретичних і практичних аспектів розвитку українсько-польських міжнародних відносин, приділяли увагу багато українських і зарубіжних науковців, з них ми використали у своїй роботі: К. Кожубек, Дж. Крул, П. Новак, А. Шульга, Я. Скубіц, С. Евертса, Х. Габріша, А. Головатенка, С. Гуткевича, Л. Білик, О. Чорної, Ю. Вакуленка, В. Долинської, І. Магди, І. Микитась, М. Вдовина, А. Ключевської, І. Рибачук, О. Шумської, В. Клішевського та інші.

З іншого боку, огляд літератури свідчить про те, що є недостатньо досліджені певні сторони, співпраці між Україною та Польщею, особливо це стосується вивчення цієї співпраці крізь призму російської агресії та війни на території України. Таким чином, необхідно розширювати наявну наукову методологію для аналітичної оцінки стану розвитку та подальші перспективи економічних зв'язків; ефективності розвитку різних напрямків співробітництва. Тож одна із поставлених нами задач – розробка поряд, що дозволять покращити ці процеси для подальшої активізації економічних відносин між цими двома країнами.

Саме це, стало основним фактором вибору теми дипломної роботи, визначення її мети та головних завдань дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз стану торговельно-економічних відносин України та Польщі; дослідження шляхів активізації україно-польської співпраці в сучасних умовах.

Відповідно, для досягнення мети, ми поставили перед собою ряд завдань:

- надати детальну характеристику еволюції розвитку торговельно-економічних взаємозв'язків України та Польщі;

- окреслити пріоритетний торговельно-економічний курс українсько-польської співпраці;
- окреслити правові засади міждержавного співробітництва;
- проаналізувати динаміку українсько-польського торговельно-економічного співробітництва;
- дослідити роль транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та Польщі в процесах активізації міждержавної торговельно-економічної взаємодії;
- проаналізувати, як змінюється торгова співпраця України та Польщі через військову агресію Росії;
- запропонувати шляхи активізації торговельно-економічних зв'язків України з Польщею.

Об'єктом дослідження виступають торговельно-економічні відносини України та Польщі.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні сторони економічного українсько-польського співробітництва, включаючи вплив наслідків російської агресії.

Методологія дослідження наукової роботи базується на загальнонаукових і спеціальних методах наукових досліджень. Ці методи включають системний підхід; порівняльний, системно-аналітичний, статистичний методи; аналіз і синтез, узагальнення та абстрактно-логічний підхід.

Діалектичний метод пізнання економічних явищ дозволив визначити основні теоретичні положення економічних відносин між Україною та Польщею. Порівняльний метод дозволив зрівняти показники обігу українсько-польської торгівлі та торгівлі з іншими країнами. Використовуючи економіко-статистичний метод, ми дослідили дозволив дослідити становище і основні напрями торговельно-економічного співробітництва України та Республіки Польща, окреслити ключові перешкоди а інші умови для її зростання.

Джерела інформаційної бази дослідження становлять: законодавча та нормативно-правова документація, фахова література, наукові роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників, статистичні та аналітичні дані, інтернет-джерела.

Теоретична основа роботи складається з досліджень провідних учених у галузі економіки як України так і за кордоном. Законодавча та нормативно-правова база контролю торговельно-економічної співпраці України та Польщі, статистичні зведення поданих МЗС, ДМС, ДСС, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, та Державною службою статистики України стали основою статистичних та фактологічних досліджень; звітні та аналітичні матеріали міжнародних компаній та організацій: Клінвельд Піет Марвік Гоерделер, Ворлд Інвестмент РЕпорт; оприлюднених даних МВФ, СОТ, НБУ та Світового банку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

1.1. Еволюція розвитку українсько-польських торговельно-економічних відносин

Зародження та розвиток українсько-польських відносин значною мірою залежав від змін у Європі, що розпочались у кінці ХХ століття. Розвиваючись така «сусідська співпраця» стала тісним стратегічним партнерством, що охоплювало усі галузі розвитку держав. З одного боку, прагнення розбудови цих відносин полягало у концепціях побудови зовнішньої політики, зокрема прагнення України увійти до складу ЄС, що в свою чергу спонукає її до розвитку торгівлі з державами, що входять до асоціації.

І саме Республіка Польща, стала надійним партнером Україні у всіх сферах життя, зокрема, підтримуючи прагнення доєднання до ЄС, допомагаючи в рамках не лише двосторонніх міжнародного співробітництва, а й вступу до Вишегородської групи (V4), політики ЄС щодо співпраці зі східними країнами, до міжнародної економічно-інфраструктурної ініціативи – Тримор'я (3SI) а також підтримка та розвиток різногалузевого співробітництва в межах Люблінського трикутника (Україна – Польща – Литва).

Зокрема, польська практика «прозорої політики та економічної перебудови» може стати хорошим прикладом для подальшого руху України в межах принципів європейської інтеграції [1].

Співпраця України і Польщі розвивалась у багатьох сферах від політичної та правової до екологічної і соціокультурної, однак найбільш продуктивною

стала торгово-економічна сфера за рахунок двосторонньої торгівлі інвестування та працевлаштування українських мігрантів.

Польща, як одна із сусідок росії, прагнула спрямувати свої стосунки з сусідніми країнами на підтримку стратегічної мети – боротьбу із проросійськими нахилами у владі України та Білорусі.

У лютому 1994 року, з візитом до Києва прибув міністр закордонних справ Польщі Броніслав Геремек, на якому окреслив думку щодо співпраці з Україною: «Інтерес нашої країни зводиться до посилення незалежності України та Білорусі, бо інакше ми станемо крайнім бастіоном, своєрідним «полем битви» між Сходом і Заходом, що є для нас не вигідно і збитково» [2, с. 284].

У травні 1997 року, було підписано два важливих документи - взаємна заява між Україною та Польщею «До порозуміння і єднання» і «Великого договору» між Україною та росією, опісля чого, сформувався думка про їх наближення, а стратегічні відносини із Республікою Польща пішли на спад [3, с. 80].

На початку 2000-х років, за другого президентського терміну Леоніда Кучми, тодішній міністр закордонних справ Анатолій Зленко ствердив «політичний курс» країни на співдружність із росією, водночас міцні українсько-польські зв'язки поступово відходили на другий план і більше нагадували звичні добросусідські відносини [4, с. 385]. Питання українсько-польських відносин, досліджувала професорка Людмила Чекаленко, висловивши думку про те, що така затяжна пауза українсько-польської співпраці, що бере початок з 2010 року, за часів каденції Броніслава Комаровського і до майже 2020 року, коли до влади прийшов Анджей Дуда, пов'язана із власним прагненням Польщі стати членом ЄС. [3, с. 29].

Істотні зміни польсько-українських відносин розпочалися із 2014 року, коли анексія Криму та Антитерористична операція на Донбасі стали центральною точкою у переосмисленні відносин між Україною та агресором

росією. Тоді Польща стала «плечем підтримки» для українського народу, проте минулі «політичні ходи» все ще вносили свої корективи у співпрацю.

Роль «української «фортеці» на сході Європи, знову почала набувати сили у 2020 році, коли Білоруська столиця, після виборів президента стала «інструментом міграційних криз» на кордонах Польщі [1].

У 1991 році, коли політичні зміни відбувались у більшості країн Європи – розпад СРСР, та РЕВ, змінюються і економічні внутрішні і міждержавні зв'язки, зокрема у пострадянських країнах, які отримавши незалежність почали перебудову економіки. У цьому плані, Польща стала прикладом як для України так і інших країн, адже на початках своєї самостійності, маючи великі боргові зобов'язання, зменшення обсягу експорту, дефіцит товарів, інфляцію та ризик дефолту, польський уряд запровадив тяжкі однак ефективні реформи, так званій «План Бальцеровича або шокова терапія», мета якої – швидка перебудова централізованого планування на капіталізм. Вже у грудні, було підписано пакет, що складав 11 актів, за якими: державне підприємство мало право оголосити банкрутство, заборонено на випуск нової валюти, скасовано пільгового кредитування та прив'язка відсотків до рівня інфляції, ввід «попівеку» для уникнення гіперінфляції, вводу нових правил оподаткування, однакових для усіх компаній, запровадження правил для діяльності іноземних компаній, нововведення для іноземної валюти, митного права, та зобов'язання компаніям допомогти з безробіттям, та встановлення правил для звільнення працівників, як захист від масових скорочень працівників [5, с. 5].

Перший прем'єр-міністр незалежної Польщі Тадеуш Мазовецький, подав ідею про скасування цінового контролю та замороження заробітної плати, що відповідно призвело до зниження рівня життя населення через стрімке підвищення цін, однак поступово це дозволило стабілізувати економічний ринок, зменшити інфляцію та покращити промислове виробництво. Зовнішньополітична та і інституційна стабільність привернули іноземне фінансування. Ставши у 1995 році членом СОТ, Польща демонструвала

швидкий економічний розвиток – протягом 1995-1997 року, її темп був на 6,5% більший від інших європейських країн, і уряд зробив все можливе, аби подолати інфляцію [6, с. 255].

Хоча перехід на ринкову економіку пришвидшував розвиток макрофінансових індексів країни, водночас він зобов'язував урядовців та бізнесменів бути готовими до світових фінансових криз 1998 та 2008-2009 роках та економічних труднощів, що спричинила пандемія Covid-19 протягом 2020-2021 роках. Власний «економічний стержень» Польщі підкріплювався підтримкою європейських організацій, до яких вона входила, що допомогло подолати наслідки таких явищ.

Після входження Польщі до ЄС, внутрішній валовий продукт зріс на 5.3%, збільшився експорт на 33%, іноземні фінанси на 23%. До скарбниці Республіки Польща від Європи надійшло на 1550 млн євро більше, ніж навпаки сплачено нею [7, с. 3].

Будучи членом ЄС, українсько-польські взаємовідносини будувались відповідно до загальнополітичного напрямку Європейського союзу. За словами посла Республіки Польща в Україні, Марека Зюлковського, починаючи із 2001 року відбувались позитивні зміни товарообігу між країнами, яке щороку зростало приблизно на 25%. Тепер Україна не просто країна-сусідка, а один із головних економічних партнерів, займаючи другу сходинку за відсотком польського експорту [8].

Під час Світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 років, коли європейська економіка стрімко падала, Польща залишилась єдиною країною, яка не лише мінімізувала негативні наслідки а й забезпечити зростання власної економіки на 2,4%, що стало найкращим показником у Європейському Союзі [9, с. 132]. На кінець 2009 року, внутрішній валовий продукт Польщі порівняно з 1989 роком становив 180% [10, с. 8].

В свою чергу, Україна, ставши членом СОТ змогла частково покрити наслідки світової кризи. Провідні світові напрямки і зatoryжне внутрішнє

економічне загострення наносили значний відбиток на перебіг торгівлі країни. Якщо порівнювати обсяги українського експорту, то у 2009 році він суттєво знизився ніж у 2005 і 2006 роках – його показники впали майже вдвічі. Проте вже за наступні два роки, коли світові експортні ринки поступово стабілізувались, відновився і експорт України, показники якого у 2011 році збільшився на 263 млрд грн, від показників 2008 року [11].

Саме Польща допомогла відновити зовнішню торгівлю України, зокрема, на початок 2010 року, поповнила ряд найбільших українських партнерів, до яких вже входили росія, Туреччина, Голландія, Німеччина та Італія. Звертаючись до даних, опублікованих ДКС України можна провести певні паралелі українсько-польської торгівлі. Експорт українських товарів до Польщі протягом січня-липня 2010 року становив 883585 тис доларів, що перевершує 57,5% за той же період 2009 року. Натомість показник імпорту товарів до України становить 1309399 тис доларів, що на 13,5% більше від минулорічного періоду. У першій половині 2010 року, показник експорту послуг до Республіки Польща склав 38075 тис доларів, що на 12,8% менше ніж показник за той же період 2009 року. Водночас показник імпорту з Польщі до України у порівнянні із першою половиною 2009 року зріс на 4,3% і становить 60080,4 тис доларів [9, с. 132].

В порівнянні із цим, показники міжнародної торгівлі у 2011 році стрімко ростуть. Протягом січня-липня експорт з України оцінювався у 1636 млн. доларів – цей показник на 71,4% більше за минулорічний період, а польський імпорт за цей період становив 2554,3 млн доларів, що перевищує показники за січень-липень минулого року на 14,8% [12].

За даними, наведеними доктором історичних наук, Наталією Чорною у 2011 році, по кількості прямих іноземних інвестицій до економіки України, Польща посіла 12 місце. Порівнюючи взаємне інвестування – Республіка Польща вклала майже 900 млн. доларів, що становить майже 2% (дані за серпень 2011 року), водночас український вклад у польську економіку

становить 51,1 млн доларів – 0,7% від показників усіх іноземних інвестицій табл. 1.1 [13, с. 96].

Таблиця 1.1. – Українсько-польська співпраця на ринку товарів і послуг
(млн. дол. США)

Рік	Імпорт до України		Експорт до Республіки Польща		Взаємні торговельні показники		Сальдо ЗТ із Республікою Польща	
	товар	послуги	товар	послуги	товар	послуги	товар	послуги
2010	2788.8	2924.4	1787.2	1878.7	4576	4803.1	-1001.6	1045.7
2011	3183.3	3321.4	2794.1	2927.7	5977.4	6249.1	-389.2	-393.7
2012	3567.1	3743.5	2476.2	2717.6	6143.3	6461.1	-990.9	1025.9
2013	4068.7	4234.3	2547.8	2761.1	6616.5	6995.4	-1520.9	-1473.2
2014	3067.4	3212.3	2645	2844.7	5712.4	6057	-422	-367.6
2015	2324.5	2420.9	1977.5	2158.1	4302	4579	-347	-262,8
2016	2692.7	2827	2200.2	2424.3	4892.9	5251	-492.5	-402.7

Джерело: складено за [13].

Починаючи з 2016 року, планувались значні, швидкі, позитивні зміни у торговельних відносинах Польщі та України – збільшення обсягів поставок, та створення зони вільної торгівлі, відповідно до IV розділу «Торгівля та питання що з нею пов'язані», укладеної «Угоди про асоціацію України з ЄС». Однак за два роки до цього, коли росія анексувала Крим та розпочала вторгнення на Донбас, показники українсько-польської торгівлі почали стрімко падати – якщо у 2013 році сума товарообігу становила 13611,9 млн доларів, то у 2014 – 11769,4 млн доларів а у 2015 – лише 8881 млн доларів. Різниця у обсягах торгівлі між 2014-2015 роках складав 24,7% [14, с. 23].

Однак в цей період Республіка Польща була одною із четвірки найбільших торговельних партнерів після росії, Німеччини та Китаю, а також посіла друге місце за обсягом експорту між країнами ЄС після Італії, одинадцяте місце як закордонний інвестор та друге як торговий партнер між країнами ЄС [15, с. 100].

Вже протягом наступного 2016 року, збільшувались показники взаємної торгівлі між Україною та країнами Європейського союзу. За даними, обіг

товарів і послуг, у порівнянні з 2015 роком становив 108,1%. Сума експорту становила 16448,5 млн доларів, а імпорт – 19474,6 млн доларів. Негативне сальто взаємної торгівлі становило 3026 млн доларів.

В цей період, Польща була передовою країною, по обсягах українського експорту товарів та послуг, загальна сума якого становила 2424,3 млн доларів. Друге місце посіла Італія з показником у 2048,4 млн доларів, на третьому, з показником у 1903,5 млн доларів – Німеччина, та Угорщина – 1166 млн доларів. Щодо обсягу імпорту товарів та послуг до України, очолює список Німеччина – 4651,2 млн доларів, Польща з показником у 28271,1 млн доларів посіла друге місце, третє – Франція – 1621 млн доларів та Італія – 1388,8 млн доларів [16, с. 34].

Зрушення у інвестиційній діяльності з боку Польщі відбулись у 2015 році. За даними Посольства України у Республіці Польща на 31 грудня 2016 року прями інвестиції в українську економіку склали 760,4 млн доларів (показник у 2015 році – 758,3 млн доларів). За останні роки, польські інвестиції сягнули більше 1 мільярда доларів (показник за 2012 рік становив 1035 млрд доларів), що дало можливість випередити інвестиційний вклад росії [17]. З свого боку, українські інвестиції у польську економіку склали 44,4 млн доларів, показник 2015 року сягає 50 млн доларів. За цей період у польську економіку українці вклали 44,4 млн дол США прямих українських інвестицій (2015 р. – 50,2 млн дол США) [18, с. 35]. Показники двосторонньої торгівлі за 2017 рік значно перевищують показники 2013 року, що зображено у табл. 1.2, зокрема, з об'єктивних причин, російські та білоруські показники відсутні.

У 2020 році, коли світ охопила друга фінансова криза, спричинена пандемією Covid-19, Польща змогла втримати економіку та стабілізувати рівень ВВП, з найнижчим рівнем падіння серед інших країн ЄС. Показники зменшились на 2,7%, основна причина цього – неможливість експортування послуг та застій у інвестуванні, водночас втримався рівень промислової галузі та чистого експорту [19].

Тривалий шлях економічної перебудови України, розпочатий ще у перший рік незалежності, досі вважається незакінченим. Гжегош Колодка – міністр фінансів Республіки Польща, у своїй книзі «Від шоку до терапії», назвав Україну та росію «...у всякому разі протягом 1998 році, найяскравішими прикладами провалів поетапних переходів до ринкової економіки, що передбачали: макроекономічну стабілізацію та лібералізацію, макроструктурну перебудову, а також мікроекономічне реформування індустріального потенціалу» [20].

Таблиця 1.2. – Зовнішня торгівля товарами і послугами України з країнами ЄС (тис. дол США)

		Показники експорту		Показники імпорту		
		країна для експорту	країна-торговець	країна-виробник	країна-відправник	країна-торговець
2017	Китай	2 039 327.6	265 687.5	5 648 673.9	3 355 799.6	2 321 891.8
	Польща	2 724 589.7	2 677 188.7	3 453 816.5	4 692 618.7	3 733 723.9
	Німеччина	1 754 185.7	1 642 374.4	5 445 028.2	5 028 403.3	5 008 199.4
	Франція	419 052.1	243 098.1	1 563 751.8	797 170.4	1 349 265.3
2018	Китай	2 200 147.4	291 152.3	7 608 356	4 969 480.3	3 439 255.3
	Польща	3 257 248.5	2 701 122.5	3 641 921.5	4 981 693.3	4 361 540.1
	Німеччина	2 208 355.5	1 573 354.8	5 983 348.8	5 535 784.9	5 642 077.1
	Франція	537 647.1	249 285.5	1 480 571.5	886 679.1	1 288 800.3
2019	Китай	3 593 093.9	327 207.0	9 204 805	6 249 553.6	4 120 034.4
	Польща	3 295 846	3 029 847.3	4 109 083.2	5 816 435.2	4 864 048.7
	Німеччина	2 383 003.1	1 540 870.2	5 986 873.6	5 879 353.7	5 665 279.2
	Франція	596 505.8	249 357.7	1 652 665.3	1 008 568.3	1 464 993.6
2020	Китай	7 099 948.1	417 271	8 318 436.1	5 241 413.7	3 565 898.2
	Польща	3 272 683.1	2 825 852.9	4 140 911.8	5 813 524.6	4 655 009.8
	Німеччина	2 071 739.4	1 664 791.6	5 339 677.7	5 699 543.8	5 247 814.3
	Франція	592 395.2	264 115.5	1 467 709.5	985 502.3	1 458 923.1

Джерело: складено за: [18].

У 1997 р. випуск української продукції становив лише 38% від розміру ВВП за 1989 рік. Порівняння основних даних макроекономіки України і Польщі протягом 1995-2020 рр. наведені у табл. 1.3.

Як бачимо, валовий внутрішній продукт обох держав збільшується,

однак показники руху є різними – номінальне ВВП України за 2020 рік зросло у 3,2 рази у порівнянні з 1995 роком; цей же показник Польщі – 4,3 рази за той же період; ВВП на одну особу в Україні збільшились у 3,9 рази, Польщі – 4,2 рази. Між показниками номінального ВВП за 2020 рік України та Польщі різниця у 3,8 рази, показник ВВП на одну особу – у 4,2 рази.

Таблиця 1.3. – Основні макроекономічні показники України і Республіки Польща

Показники	Україна					Республіка Польща				
	Роки	1995	2004	2015	2020	2023	1995	2004	2015	2020
Номінальний ВВП (млрд. дол.)	48,21	64,84	90,61	155,582	170,0	139,41	253,53	474,78	594,165	679,0
ВВП на одну особу (тис. дол.)	0,94	1,37	2,11	3,726	3,800	3,7	6,6	12,5	15,656	17,000
Частка аграрного виробництва у ВВП (%)	15,4	11,9	14	9,3	10,5	5,29	3,7	2,78	2,68	2,4
Частка промисловості у ВВП (%)	47,5	35,9	25,9	21	22,6	37,4	32,4	33,5	33,82	40,2
Частка сфери послуг у ВВП (%)	41,9	52,2	60,1	69,7	70	57,3	63,9	63,7	63,5	54,7

Джерело: складено за: [21, 22].

Аналіз рівня ВВП вище вказаних країн, у 2020 році за поділом на сектори (галузь промисловості, ринок послуг та аграрна галузь) вказує на те, що польська економіка, з відсотковим відношенням промислової та аграрної галузей – 34% до 2,6% має більше рис індустріального розвитку. В Україні співвідношення цих секторів становить 21% промисловості до 9,3% аграрної частки.

У 2015 році, у Польщі налічувалось близько 1 млн. українських трудових мігрантів, а вже в наступному році було відкрито ще 900 000 робочих віз. За підрахунками польського уряду, у 2018 році, число українських заробітчан

зросло до 1,2 млн осіб, з яких близько 40 тис – студенти. Польща посідала четверте місце у рейтингу українських торговельних партнерів та друге за кількістю українського експорту. Протягом 2018 року український імпорт збільшився на 5,2% а польський експорт на 19% [23, с. 110].

За першу чверть 2019 року, стала одним із ключових торгово-економічних майданчиків для України, відтіснивши на 0,5% росію, експорт якої становив 6,2% від загальної кількості експорту [24, с. 2].

Ще одним великим торговим партнером України став Китай з часткою експорту – 7,2%, якому поступились Італія та Німеччина – 4,8%, Туреччину та росію – 5,2% та Польщу – 6,6% [23, с. 48].

На торговому ринку ЄС, Польща залишалась найбільшим українським торгово-економічним партнером. Відсоток українського експорту на європейському майданчику становив 41% та оцінювався у 20 млрд доларів, частка імпорту – 24 млрд доларів. За показниками 2018 року, частина експорту до країн ЄС склав 42,5% [25].

Позитивні зміни відбувались на ринку праці. За перше півріччя 2019 року, неофіційні джерела нараховували у Польщі майже 2 млн українськи заробітчан, а у липні того ж року, дозвіл довготривалого перебування отримали ще майже 200 тис осіб, 483 трудових мігранта отримали офіційне працевлаштування у Польщі, сплачували податки та соцвнески. В загальному частка офіційно працевлаштованих українців склала 75% [25, с. 3].

Інвестування українських трудових мігрантів відбувалось через приватні грошові перекази. За неофіційними даними, їх обсяг за квітень-червень 2021 року склав 1,1 млрд доларів, водночас офіційні джерела називають цифру у 82 млн. доларів, що значно вище ніж показники минулих років [17].

У 2020 році, під час пандемії український ВВП знизився на 4%, у порівнянні з показниками 2019 року, товарообіг знизився майже на 7 млрд доларів і становив 103,4 млрд доларів. Головним торговельним партнером для України був Китай, загальна сума імпорту якого становила 8,3 млрд доларів, а

частка українського експорту оцінювалась у 7,1 млрд доларів. Українсько-польський товарообіг складав 7,4 млрд доларів, з яких Варшава мала позитивне сальдо в розмірі 868 млн доларів, водночас Польща входила у десятку найбільших українських інвесторів, вклад оцінюється у 860 млн доларів [25].

У 2021 році, важливою задачею для українського керівництва було впоратись із втратами економіки, спричиненими пандемією коронавірусу та подальше її відновлення. В цей час, лідерами торговельного ринку стають Польща та Китай. Лише протягом січня-вересня 2021 року, вдалось перевищити показники усього 2020 року. За даними, що наводить Державна митна служба України, за перші 10 місяців 2021 року, обсяг українсько-польської торгівлі склав 8,5 млрд доларів, що перевищило показники минулого року більше ніж на 1 млрд доларів. Частка українського експорту до Польщі становило 8,1% та оцінювалось у 4,4 млрд доларів, із позитивним сальдо 423 млн доларів. За цей же період, двостороння торгівля послугами становила 520,7 млн доларів, позитивне сальдо при цьому склало 147,7 млн доларів, при цьому частка українського експорту послуг становила 3,8% [17].

У 2021 році, коли Україна заявила про повернення на рівень експорту до вторгнення росії на Донбас, великий вплив на подальший розвиток польсько-українських відносин мало дослідження (протягом листопада 2021 року) компанії ТОВ «ІНФО САПІЄНС», що стосувалось не лише економічної а й загальної картини співпраці. Найголовнішою складовою на думку опитаних українців є питання безпеки та захисту, і лише тоді розвиток торговельної сфери. Більшість респондентів розділили думку, що саме Республіка Польща є тою країною, з якою Україна повинна поглиблювати зв'язки, витіснивши при цьому США, Німеччину, Велику Британію і Канаду, при цьому 52% опитаних, з числа усіх закордонних лідерів, висловили довіру польському президенту Анджею Дуді [5].

Починаючи з далекого 2014 року, коли росія розгорнула воєнні дії на

території Донецької та Луганської областей, Польща стала однією із перших держав, які прийшли на допомогу Україні відстоюючи питання відновлення територіальних кордонів та посилення тиску на росію чи не на усіх міжнародних майданчиках. Тож коли 24 лютого країна-агресор розпочала повномасштабне вторгнення, всебічна допомога Польщі збільшилась в рази, ставши не лише одним із ключових постачальників допомоги для армії, а надаючи гуманітарну допомогу цивільному населенню, які були змушені виїхати до Польщі [26].

Відкритим лишається питання посилення тиску на російську федерацію та повернення українських територій. У цьому питанні польський уряд активно застосовує двосторонні і багатосторонні інструменти для підтримки України на міжнародній арені. Під час двосторонніх зустрічей з Європейським союзом і НАТО, польське керівництво постійно наголошує на посиленні санкцій проти росії, а також на наданні нашій державі військової, фінансової та гуманітарної допомоги [27].

Офіційна Варшава активно підтримує членство України в ЄС і наголошує на якнайшвидшому її приєднанню до НАТО. Крім того, активно бере участь у Міжнародній кримській платформі. Польська сторона рішуче підтримує Формулу Миру президента Володимира Зеленського, яка є комплексним планом гарантування всесвітньої безпеки та припинення російської агресії. Республіка Польща є учасником Основної групи країн, мета якої розслідування злочину агресії росії проти України та створення Спеціального трибуналу для притягнення керівництва останньої до відповідальності за військові злочини. А також разом і Європейською комісією Республіка Польща намагається повернути усіх депортованих росією дітей [27].

Однак, останнім часом у деяких сферах українсько-польської співпраці виникли розбіжності, що призвело до заборони імпорту українського зерна, блокади українських перевізників та подальшого скандалу із висипанням українським збіжжям на пропускну пункті Ягодин-Дорохуськ. У Центрі

протидії дезінформації РНБО назвали організатором цієї акції маргінального проросійського польського політика Рафаля Маклера [28].

У дебатах Комітету агрокультури Європарламенту, єврокомісар з питань торгівлі Валдіс Домбровскіс, закликав Польщу, Угорщину та Словаччину зняти односторонні обмеження на експорт українських зернових культур, так як, ЄС уже має альтернативні механізми допомоги європейським фермерам уникнути надлишку українських товарів, окремі торговельні програми для країн, що стикаються з негативним впливом українського експорту на ринок та механізмів експортного контролю [28].

І поки Польща продовжує протести, український уряд шукає вирішення проблеми. Заплановано запуск товарного експорту до Румунії через річку Дунай, який з прогнозами дозволить вивести експорт до довоєнних показників. Маршрут братиме початок від українського порту Ізмаїл, прямуватиме до румунської Констанци та німецьких портів на ріці Дунай. Для транспортування вантажів вже було побудовано додаткову великотонну «SLG-баржу», побудовану за принципом конструктора, де одне велике судно зшивається з трьох менших за розміром. Незважаючи на складність положення, маємо сподівання, що влада України та Польщі зможуть знайти компромісне рішення у цьому питанні, аби така суперечка не змогла зруйнувати польсько-українські відносини [29].

1.2. Пріоритетні напрямки українсько-польського торговельно-економічного співробітництва

З 1994 року, коли між приватними підприємствами України та Польщі встановились прямі зв'язки, відбулось пожвавлення торгово-економічного співробітництва, до цього торговельні відносини між цими державами

характеризувались як «човникові». Процес розвитку цих відносин мав на меті ухвалення певної стратегії, що поділялась на чотири категорії (рис.1.1).

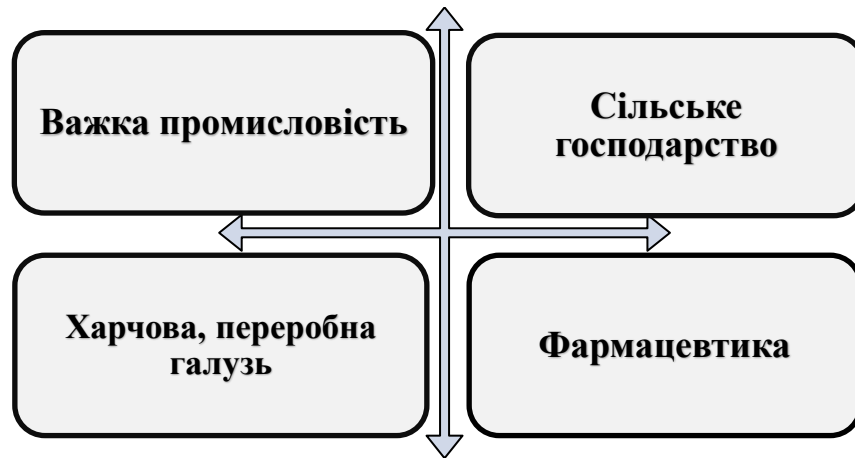

Рисунок 1.1 Пріоритетні галузі торгово-економічного розвитку

Завдяки впровадженню такої стратегії товарообмін між країнами значно зріс. Наразі між Україною та Республікою Польща зареєстровано 650 спільних підприємств, однак, деякі економічні експерти, зокрема С. Чоботар вважає, що цього недостатньо [30, с. 11-18; 31, с.160-164; 32, с.220].

Ключовою причиною великої зацікавленості українським торговим ринком та розбудови підприємницької діяльності з боку Польщі – неможливість її продукції конкурувати із конкуренції її продукції з товарами інших європейських країн. Таким чином, вона продовжує мати вигоду від ринку України, який залишається для неї ближчим, водночас саме через український ринок, Польща переправляє свої товари на ринок країн СНД.

Таким чином, стратегічні цілі України та Республіки Польща щодо зростання співпраці, в тому числі торгово-економічної, сходяться, на що вказує значний прогрес протягом останніх десятиліть. Також, це дає можливість для подальшої Європейської інтеграції та євроатлантичного об'єднання.

У зв'язку з цим важливо продовжувати торгово-економічну співпрацю з Польщею і відповідно укладати офіційні угоди щодо активізації економічного співробітництва. Ці документи включають подальше розширення та

полегшення взаємної торгівлі, кращу кооперацію транспортної та комунікаційної сфер, заохочення більшої кількості інвестицій в українську компанію, а також транслювати власний досвід для подальшої європейської реформації економіки.

У реаліях сьогодення, для результативного розвитку економічно-торгових зв'язків між Україною та Республікою Польща слід узгоджувати засади двосторонньої економічної дипломатії, головним фактором якої є об'єднання економічного устрою. Аналізуючи досвід євроінтеграції інших постсоціалістичних держав, єдиний устрій є ґрунтом для створення зовнішніх, економічних зв'язків, яким не суперечать законодавча та управлінська складова, суспільство, політика, правила та інші перешкоди.

Як було сказано вище, швидкі, позитивні зміни українсько-польського економічного співробітництва відбуваються у галузі сільського господарства і обробки його продукції, сфері машинобудування, енергетики, військово-оборонній області, медицині та фармацевтиці. Значні результати у цих сферах дають можливість значно збільшувати кількість товару на польсько-українському ринку [33, с. 170]. Головними чинниками для розвитку двосторонньої економічної співпраці між Україною та Польщею можна назвати наступне (рис.1.2):

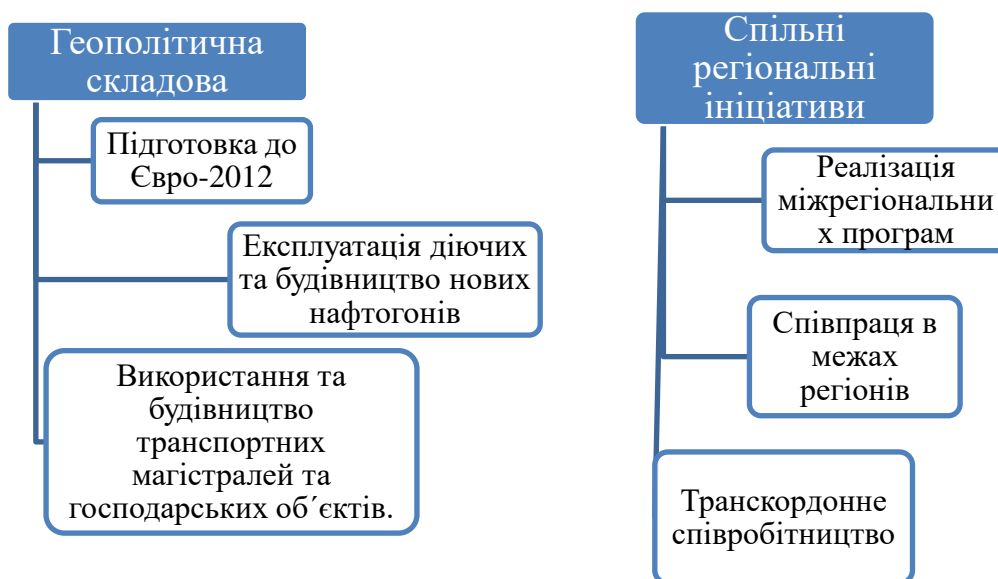

Рисунок 1.2 Чинники економічної співпраці Польщі та України

Енергетична політика України розглядає тривалу співпрацю із Республікою Польща для впровадження українських енергосистем у Європейську мережу системних операторів передачі газу, адже саме підтримка польського уряду є передумовою для повного об'єднання української та європейської енергосистем. Для цього було укладено тристоронній Меморандум про співробітництво між Україною, Польщею та США [34].

Про перевагу енергетики у двосторонній співпраці неодноразово наголошується на міжнародних зустрічах. Враховуючи нестачу коштів та потребу модернізації електростанцій в Україні, зміни електростанцій що працюють на вугіллі, через що з'являється брак електроенергії у Польщі обидві сторони зацікавлені у тривалому імпорті української електроенергії.

Газовий сектор немає чітких результатів, адже конкретні дії українського боку націлені на розбудову і збільшення внутрішнього виробництва, в свою чергу Польща направляє сили на зміцнення свого становища як регіональний газовий хаб. Тож для розширення взаємних енергетичних можливостей, між групою українських компаній «Енергетичні ресурси України» та польською нафтогазовою компанією «Польське Горніцтво Нафтове і Газовніцтво», було підписано інвестиційну угоду для спільного пошуку та видобутку природного газу на території України. Це вказує на зацікавленість польської сторони у приватизації енергетичних об'єктів України [34].

Сьогоднішні українсько-польські зустрічі з питань енергетики стосуються проблем які виникли після збройної агресії росії та розробки шляхів їх подолання.

Анна Лукашевська-Тшецяковська, уповноважена уряду Польщі в справах стратегічної енергетичної інфраструктури, заявила, що Польща передала Україні понад 100 вагонів енергетичного спорядження та техніки, для відновлення інфраструктури, що постраждала внаслідок російської агресії і

підкреслила, що зі свого боку, польський уряд, робитиме усе можливе не лише для захисту української енергетики а й Європейської [35].

Ще одна із пріоритетних в українсько-польській співпраці і водночас мало використаних галузей є транспортна. Беручи до уваги прагнення українських та польських політиків до реалізації проєкту спільних транзитних можливостей та інфраструктурних об'єктів, все ж втілення таких ідей стало проблемним через непорозуміння, зокрема щодо квот на вантажні перевезення Республікою Польща. Українське керівництво ще не виконало домовленості запровадженого попереднім урядом проєкту «Go highway», який мав на меті об'єднання швидкісним транспортом Одеси, Хмельницького, Львову з Катовіце та Гдинею. Певним чином, це негативно впливає на прагнення України посилювати свою співпрацю і Ініціативі Тримор'я. Побудова спільного транспортного коридору через Чорне море між Китаєм і Центральною Азією стала неможливою через труднощі з реформуванням «Укрзалізниці». Довгий час потребують вирішення питання адаптації прикордонного руху, в першу чергу покращення роботи пропускних пунктів та відокремлення руху вантажів та перевезення пасажирів [34].

Зважаючи на те, що кількість сільського населення в Україні майже однакова, площа сільськогосподарських ділянок в Україні в 2,6 рази більша від Польщі. При цьому кількість розораних територій скоротилась на 2,5% від минулих показників та тепер становить 56,2%. Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського» здійснив аналіз ґрунтів України та Польщі. Дослідники дійшли висновку, що вміст поживних речовин та гумусу в українських ґрунтах менший, польський ґрунт має кращий гранулометричний склад, структурованість. З іншого боку, зимовий температурний режим у Польщі становить від -1 до -3 градусів, натомість в Україні цей показник варіюється на рівні -4 до -5,5 градусів, при цьому рівень зволоження нижчий а весна коротша, що впливає на врожай озимих культур.

Польща має більш екологічно свідому структуру сільськогосподарських угідь, зокрема, рілля займає менше на 6,8%, а луків більше в 3,4 рази, ніж в Україні, а сіножатей відповідно 15,9 і 4,7%. Тому, питома вага тваринництва у валовій продукції сільського господарства Польщі становить 50,5%, а в Україні – 41,7% [36].

На 100 га сільськогосподарських угідь виробництво валової доданої вартості становить близько 158 тис. євро, або 41,1% від того, що досягли поляки, і 18,6% від середнього по країнах Євросоюзу. Показники України у вирощенні зернових та бобових культур у розрахунку на одного жителя, вищі ні у Польщі однак кількість великої рогатої худоби на 100 га сільськогосподарських земель менша майже у два рази від показників країни-сусідки. Звідси випливає відставання українського аграрного сектору у виробництві м'яса. Показник України – 34% на одного жителя, Польщі – 40%.

Національні експерти вважають, що Польща може бути хорошим прикладом для України щодо впровадження ринкової системи контролю за обігом сільськогосподарських угідь. Він спрямований на досягнення трьох основних цілей:

- рівномірного покращення сільської зони;
- збереження атмосфери сільського життя для зацікавлення молоді;
- конкурентоспроможного розвитку середніх господарюючих суб'єктів за розмірами угідь.

Однак до вступу Польщі до Євросоюзу в 2003 році було введено певні обмеження. Зокрема, у 1992 році, було створено спеціальне агентство сільськогосподарської нерухомості, основна діяльність якого заключалась у продажі фермерських господарств, що мають загальну площу ділянок до 300 га. Крім того, умови ставились і потенційним покупцям – загальна площа їх земель не повинна перевищувати 500 га, а також таким сімейним господарствам, держава почала надавати кредити з довгостроковим терміном та низькими пільговими умовами [37, с. 187-188].

У свою чергу, такі зміни у подальшому вирішували важливу проблему – спекуляцію землею великими компаніями, адже більшість сільськогосподарської землі належали сімейним господарствам, що полегшило доступ до вільних земель.

Відмінності в технічних регламентах, санітарних і фітосанітарних вимогах, системах стандартизації та сертифікації продукції досі є вагомим перешкодою для євроінтеграції аграрного сектору України з міжнародним ринком.

Різниця технічних та санітарних норм, фітосанітарних вимог, відмінності у сертифікації та стандартизації продукції і до сьогодні є головною перешкодою для виходу України на міжнародний аграрний ринок. Для вирішення цієї проблеми, у 2007 році Міністерство аграрної політики отримало 8,7 млн гривень та розробило 320 документів норм перевірки сільськогосподарської продукції. Звісно такі розробки потребують значно більших сум, на думку деяких науковців – більше 40 млн гривень. Індекси цін на сільськогосподарську продукцію та матеріально-технічні ресурси і послуги, що використовуються під час виробництва, а також паритетність міжгалузевих відносин є важливими показниками ефективності державної політики підтримки аграрних ринків. До основних показників, ефективного розвитку у сфері аграрного господарства належать цінова індексація продукції, матеріально-технічне забезпечення, використане для виробництва та рівноправність міжгалузевих зв'язків.

Коллективне підприємництво є чинником прогресу економічно-торгової співпраці України та Республіки Польща, адже допомагає двосторонньому налагодженню відносин, гармонійному впорядкуванню нормативно-інституційної бази, забезпеченню стабільного розвитку підприємництва, за рахунок накопичення коштів та покращення технологій виробництва.

Для зміцнення своїх енергетичних позицій та подальшої взаємної співпраці, Україна та Польща сподіваються створити спільну стратифікацію

розвитку. Так як обидві держави мають великі труднощі в енергетичній галузі, можна зробити припущення, що взаємна співпраця дозволять їх вирішити свої проблеми.

1.3. Правові засади міждержавної співпраці України та Польщі

Ключовим аспектом українсько-польської кооперації є міжрегіональна співпраця, яка також є результативним способом для євроінтеграції України, впровадження європейської моделі розвитку як місцевого так і регіонального рівнів.

На сьогоднішній день, нормативно-договірна основа співробітництва між Україною і Польщею налічує близько 156 діючих міжнародних, двосторонніх договорів, для підтримки і врегулювання двосторонньої співпраці [36].

Ключовим документом співпраці між Україною та Республікою Польща є «Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співпрацю», підписаний у травні 1992 року, а вже через два роки було прийнято «Угода про партнерство і співробітництво», що мав на меті врегулювання відносин України з іншими країнами ЄС.

Також, важливе місце займають двосторонні договори (понад 500) у сфері адміністративно-територіального устрою обох держав.

Аби і надалі вдосконалювати міжнародні зв'язки України і Польщі, слід і надалі наповнювати і покращувати вже існуючий договірно-правовий фундамент.

Наразі триває активна робота над створенням документів щодо співробітництва в наступних галузях: торгівлі та прикордонної співпраці, енергетики, транспорту, екології, культури та мистецтва, військово-технічного партнерства тощо [38].

Для розв'язання основних питань між державного співробітництва на урядовому рівні засновано інституційну структуру – українсько-польську Міжурядову Координаційну Раду з питань між регіонального співробітництва (МКРМС). Таким чином, розширення створеної в кінці 90-х років минулого століття нормативно-правової бази, є необхідним етапом на шляху ефективної міждержавної співпраці у різноманітних галузях [39, с. 99-101].

На сьогоднішній день ключові нормативні акти врегулювання економічних відносин України та Республіки Польща включають: «Угоду про взаємне заохочення та захист інвестицій між урядами України та Республіки Польща» підписаний у 1993 р.; «Конвенцію про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження ухилення від сплати податків» чинний з 1993 р.; «Угоду про економічне співробітництво», підписаний у 2005 р. [38].

Упродовж 2015-2019 років, було заключено ряд міжнародних угод, щодо врегулювання наступних питань, одним документів стали угода між центральними банками Польщі і України для створення своп-лінії для фіксації курсу і обміну валютної пари гривня-злотий; угод про співпрацю у протидії корупції [38].

На позитивний розвиток українсько-польських відносин, зокрема співпраця у військово-оборонній галузі, значно вплинуло приєднання Польщі до ЄС та вступ у НАТО а також історичні події в Україні: Помаранчева революція 2004 року, Революція Гідності у 2013 році, анексія росією Кримського півострова, вторгнення на Донбас та розпочате повномасштабне вторгнення. Про це свідчить підписання двосторонньої «Генеральної угоди про співробітництво у сфері оборони» підписане у грудні 2016 року.

У 2018 році, у Варшаві, між урядами Польщі та України було підписано угоду про підтримку належного стану дорожніх мостів на лінії українсько-польського кордону. Через кілька місяців, у Женеві, між українським Міністерством економічного розвитку і торгівлі та польський Патентним

відомством було підписано «Меморандум про співпрацю у галузі промислової власності».

У грудні того ж року, у Варшаві, протоколом було внесено поправки до підписаного у вересні 2015 року договору між урядами обидвох держав про кредитування на основі взаємодопомоги.

На початку 2019 року, співпраця між країнами охопила сільське господарство – у березні між Міністерством сільського господарства і розвитку села та Міністерством аграрної політики та продовольства укладено угоду про запровадження програми боротьби зі сказом. А вже з квітня 2020 року чинності набрала укладена між вказаними міністерствами програма про виконання затвердженої програми боротьби зі сказом в Україні з 2019 по 2021 рік.

Покращення взаємин Республіки Польща та України, підтримуються постійними дипломатичними зустрічами президентів – Володимира Зеленського та Анджея Дуди, це сприяє не лише формуванню позитивного іміджу обох країн а й поступовому розширенню взаємного співробітництва та взаємопідтримку на європейській арені.

У жовтні 2020 року, у Києві, відбулась чергова зустріч Володимира Зеленського та Анджея Дуди, на якій представники країн підписали заяву про двостороннє співробітництво у сферах торгівлі, транспорту та інфраструктури. Також, одним із питань що було розглянуто під час візиту стосувалось забезпечити відповідну охорону культурним та пам'ятним місцям, аби уникнути їх подальшого зловживання та знищення [40].

У вересні 2021 року було підписано Протокол між Урядом України та Урядом Республіки Польща, за яким вносились корективи до підписаного у 2015 році Договору між Урядом України та Урядом Республіки Польща про надання кредиту на умовах пов'язаної допомоги [38].

З початком російсько-української війни було укладено низку нормативно-правових актів, що стосуються торгово-економічного

співробітництва та розвитку. Так, протягом квітня-травня 2022 року, було підписано «Меморандум між Україною та Республікою Польща про поглиблення співробітництва у залізничній сфері», «Меморандум про співпрацю в експорті та імпорті українських товарів», а також висунуто спільну заяву щодо спрощення експорту українських зернових, а вже у вересні, у Карпачі підписано «Меморандум про взаєморозуміння між Міністерствами аграрної політики, Міністерствами інфраструктури України та Польщі яким передбачається будівництво трубопроводу Ягодин-морський порт м. Гданськ, для транспортування рослинної олії» [38].

У червні того ж року, було укладено Меморандум між Міністерством культури та національної спадщини Республіки Польща та Міністерством культури та інформаційної політики України про співробітництво у сфері національної пам'яті та її збереження. 30 червня 2022 року, підписано політичну декларацію між Міністерством соціальної політики України та Міністерством сім'ї та соціальної політики Республіки Польща про надання соціального захисту та допомоги дітям, що постраждали від воєнних дій та збройних конфліктів, зокрема повернення додому дітей, вивезених росією з окупованих територій [38].

У серпні, у Варшаві було підписано «Меморандум про взаєморозуміння у сфері кіберзахисту між Міністерством цифрової трансформації України, Укрспецзв'язком та Міністерством цифровізації Республіки Польща» [38].

Важливим етапом двосторонньої співпраці було підписання нормативно-правових актів про співробітництво у сфера освіти та науки: «Меморандум про співпрацю в реалізації проекту «Досліджуй науку українською» між Малою Академією Наук України та Центром науки Коперник» (травень 2021р.), «Угода про обмін студентами факультету політології Варшавського університету і Центру Європи та факультету міжнародних відносин Львівського національного університету ім. І. Франка», «Угода про міжнародне співробітництво між Варшавським університетом та факультетом

соціальних наук та технологій Національного університету «Києво-Могилянська академія»», «Меморандум про взаєморозуміння між Варшавським університетом та Національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова», підписані у грудні 2022 року [38].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

2.1. Перспективи українсько-польського економічного співробітництва з урахуванням фактору повномасштабної війни та подальшої євроінтеграції

Спеціальна діалогова група українців і поляків сходиться на думці, що позитивне партнерство між Україною та Польщею мусить базуватися на наступних принципах:

1. Симетричність сторін: без патерналізму з боку Польщі та механізму з боку України.

2. Спрямування на майбутнє, оскільки воно прагне історичного порозуміння, а не конфлікту. Розвитку співпраці не можуть заважати будь-які дискусії щодо спільної історії.

3. Обширність стосунків, тобто це не лише конкретна міждержавна взаємодія а й співпраця цілих народів та громадян, які необхідно розвивати і покращувати: медики, місцеві спільноти, громадські організації, навчальні заклади, церкви та інші неурядові організації, що відіграють вагомий роль розвитку держави.

4. Об'єднання у питанні оборони та відповіді на російську агресію та методи її вияву: військові дії, дезінформація, політична корупція, кібератаки, економічний тиск, енергетичний шантаж і провокації.

5. Україна продовжує прагнути до членства в Європейському Союзі в довгостроковій перспективі, тож важливо максимізувати існуючі можливості для розширення двосторонньої співпраці в рамках глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі Україна-ЄС [41].

У найближчому майбутньому пріоритетне партнерство має зосередитися на наступних напрямках:

1. Співробітництво в оборонній галузі між військовими, спецслужбами та військовою промисловістю.

2. Медіа-співпраця, обміни між молоддю, партнерства громад, дослідження громадської думки, те, як польська громада сприймає українських мігрантів.

3. Історичне співробітництво, спрямоване на примирення та вшанування пам'ятних місць, дискусії між істориками та лідерами думок.

4. Модернізація української прикордонної інфраструктури [41].

Для реалізації цього амбітного плану необхідно створити нову інфраструктуру двосторонньої співпраці, яка є сучасною. Щоб сприяти розвитку інституційної співпраці в сферах економіки та інвестицій, громадянської освіти, молодіжних обмінів, співпраці на місцевому рівні (наприклад, під час децентралізації в Україні), культури, ЗМІ, релігійні організації, політичні партії, міністерства та спеціальні служби, міністерства закордонних справ повинні визначити національних координаторів розвитку інституційної співпраці. Напрямки для створення нових партнерств повинні бути старанно продумані та обговорені. Зважаючи на те, що вже були певні пропозиції щодо створення українсько-польського центру добросусідства, українсько-польського історичного науково-дослідного інституту, спільної фундації для підтримки молодіжних обмінів, кінопроектів тощо, необхідно мати чітке розуміння мети, спрямованості та структури [20].

Важливо мати політичне рішення, яке здатне знайти необхідне фінансування, без якого збільшення кількості таких ініціатив буде неефективним і може призвести до їх зникнення. За умови, що Польща має політичну волю, спільне рішення про асиметричний розподіл витрат може бути тимчасовим напрямком розв'язання проблеми [41].

Взаємодія на міжнародному рівні. За останні десять років пріоритетом у двосторонніх стосунках між Україною та ЄС була її інтеграція в ЄС і НАТО. Неписана угода, яка визначала, що Польща має представляти європейські прагнення Києва, останнім часом втратила свою актуальність, на що вплинули певні причини: по-перше, здавалося, що в короткостроковій або навіть середньостроковій перспективі нереально розширити ЄС на Схід; по-друге, розпочата Європейською Комісією процедура щодо верховенства права в Польщі призвела до ослаблення позиції Польщі в ЄС; по-третє, Революція гідності та російська агресія прикували увагу світу до України, через що український уряд отримав більше можливостей просувати українські інтереси в столицях Європейського Союзу. Ще одним, важливим елементом політики ЄС щодо війни в Україні є Нормандський формат, у якому не задіяна Республіка Польща. Послаблення спроможності Польщі налагоджувати взаємодію між Україною і Європейським Союзом не означає, що Варшава більше не є важливим партнером Києва у відносинах з ЄС. Польщу все ще сприймають у ЄС як учасника, який розуміє події в Україні та має всі підстави для того, щоб висловлювати свою думку щодо майбутнього Східного Партнерства, співпраці України з ЄС, а також політики щодо анексії Криму та воєнних дій. Для майбутніх перспектив інтеграції України до Європейського союзу, а також для самоідентифікації Польщі в ЄС важливі результати розширення обговорення реформи ЄС. До прикладу, ідея «Європи багатьох швидкостей», яка стає все більш поширеною серед інших країн-членів, нинішнім польським урядом не схвалена. Важливим залишається питання входження Польщі, Німеччини, Франції до групи держав, що обговорюватимуть майбутню форму Європейського Союзу. Водночас, зважаючи на відсутність наразі перспективи членства, в інтересах України, щоб обговорення майбутнього ЄС включали також аспект відносин Європейського Союзу з європейськими країнами, що теж не входять до складу організації, і тут дуже бажано, щоб Україна також отримала запрошення взяти

участь в цій дискусії. З практичної точки зору, спільні дипломатичні зусилля України та Польщі в ЄС повинні бути спрямовані на просування ідеї подальших відносин між Україною та ЄС «після Угоди про асоціацію», що фактично означало б повну інтеграцію України в ринок ЄС, аж до вступу в Європейську економічну зону. Наступним шансом досягти зміни політики ЄС щодо України може бути саміт Східного Партнерства у листопаді. Потенціал Варшави повинен бути серйозно розглянутий Києвом, і остання повинна використовувати його якомога частіше. Польща може і повинна бути важливою членом ЄС, щоб представляти успіхи та перешкоди реформи в Україні іншим партнерам. Особлива співпраця України та Польщі повинна реалізовуватися із іншими сусідніми країнами зі схожими інтересами, такими як Румунія, Балтійські держави, Велика Британія, країни Скандинавії а також Німеччина [41].

Оборонна співпраця між двома країнами. Сьогодні основою двосторонньої оборонної співпраці між Україною та Польщею є підписана 2 грудня 2016 року міжурядова угода та додаток до неї, за якими передбачається тісніша співпраця в військово-оборонній галузі що спирається на спільний інтерес та реалізовується через виробництво спільних зразків озброєння, очікування посилення допомоги з боку Польщі у реформуванні оборонної системи тощо. Польща могла б працювати разом з іншими партнерами, щоб заохочувати Україну брати участь у більших безпекових ініціативах ЄС, а також посилювати свою присутність у вже відомих форматах, таких як поліцейські місії та бойові групи. У цьому контексті важливим є успішне функціонування ЛитПолУкрбриг, військової бригади країн Люблінського трикутника, яка була заснована у 2014 році. Це перша довгострокова, постійна ініціатива зі створення спільної військової частини. Вона демонструє багатопрофільну військову інтеграцію, яка відповідає стандартам НАТО, але не є офіційним членом Альянсу. З іншого боку, обговорення та дослідження в цій галузі вимагають планів на майбутнє. З військової точки зору Україна та

Польща не є найсильнішими країнами регіону, але й не є найслабшими. Українські парламентарі вже говорили про створення двостороннього оборонного союзу, проте Польща поки що не підтримала цю ідею, явно через зростання безпекових загроз і ризику вступити в прямий конфлікт з росією [41].

Питання енергетичної безпеки стосується обох сторін. Польща була ініціатором створення Європейського енергетичного союзу. Глобальна стратегія ЄС стверджує, що угоди щодо інфраструктури з третіми країнами повинні бути прозорими, а будь-яка нова інфраструктура повинна повністю відповідати чинному законодавству ЄС, включаючи Третій енергетичний пакет. Посилена двостороння співпраця в сфері енергетики між Україною та Польщею має бути важливою для забезпечення безпеки обох країн. Це має відбуватися паралельно з дотриманням спільних європейських позицій. Польща, яка знаходиться зсередини ЄС, і Україна, яка знаходиться в рамках Угоди про асоціацію, мають можливість активно співпрацювати та взаємодіяти в галузі газифікації. Зокрема, будівництво інтерконектора між двома країнами дозволить Україні отримувати газ з ЄС через Польщу. Крім того, Польща матиме можливість додатково завантажувати LNG-термінал у Свіноуйсці та зберігати газ в українських підземних газосховищах. Щодо питання електроенергетики, то важливим є подальші дискусії про перспективність проекту «Енергоміст» Україна-ЄС, який постачає електрику з Хмельницької АЕС до Жешува. У сфері нафти обговорення має охоплювати потенційні методи диверсифікації регіональних постачань сирої нафти та нафтопродуктів [41].

За останні роки відносини між польським і українським суспільствами значно посилюються, особливо через зростання кількості українських трудових мігрантів (як мінімум 500 тис. українців одночасно перебувають у Польщі) і українських студентів (більше 30 тис.) у Польщі. Очевидно, що в найближчі роки ситуація буде такою ж. Фактично, нова українська діаспора стала

першою «помітною меншиною» у Польщі, яка досі є майже повністю моноетнічною. Польська економіка сильно залежить від українських заробітчан, і польський уряд свідомо відкрив для українців ринок праці. Через проблеми з демографією деякі приватні польські навчальні заклади можуть закритися через брак українських студентів. З іншого боку, українцям також доступні можливості навчатися та заробляти гроші в Польщі. Уряди обох країн, а особливо неурядові організації та ЗМІ повинні зосередитися на багатьох проблемах і потребах, пов'язаних із нещодавньою масовою присутністю українських мігрантів у Польщі. Слід уникати міжетнічних конфліктів, оскільки в Польщі вже були напади на українських працівників. Необхідно забезпечити права українців на освіту та культуру в Польщі. Потрібно створити медіа-кампанію, яка розповідає про внесок українців у розвиток економіки Польщі та пояснює польському суспільству, чому так багато українців повинні приїхати до Польщі. Прямі міжособистісні зв'язки, зокрема міграція між Україною та Польщею, мають кластерний характер і є асиметричними. Немає жодного прикладу масового руху поляків до України. Українці ж у польському суспільстві представляють лише незначну частину суспільства. Таким чином, слід також звернути увагу на розвиток зв'язків між тими соціальними групами, які не постраждали від міграційної хвилі. Це може включати збільшення взаємного туризму, підтримку громадських освітніх програм, підтримку взаємопроникнення медійного контенту тощо. Дуже важливо, щоб рух відбувався з обох боків, а не лише з Польщі до України. Відповідно, саме на українській території потрібно проводити більше спільних заходів, з особливим акцентом на участь польської молоді. Польські ЗМІ завжди широко (хоча й не завжди належним чином) висвітлювали українську проблему, що призвело до постійного присутності України в польських ЗМІ. В Україні все ще пишуть про Польщу з інформаційних причин. Така ситуація є наслідком тривалого втручання росії в інформаційний простір і продукцію України. Переорієнтація на Польщу

вимагає додаткових мовних навичок, а також розуміння польського контексту, який, незважаючи на всі гасла євроінтеграції, все ще не є «своїм» в Україні. Крім того, двостороннє висвітлення є типовою помилкою сучасного медіа: більше уваги привертають резонансні теми та негативні події. Таким чином, позитивні зміни в двосторонніх відносинах, спільні проекти та досягнення залишаються поза увагою громадськості [41].

Беручи до уваги географічне розташування, Україна та Польща мають всі підстави для розширення різноманітності транспортних сполучень. Це стосується не лише транспортування вантажів і пасажирів між двома країнами, але й створення транзитних зв'язків між країнами на різних континентах. Можна говорити про позитивні зміни транспортної сфери – запуск пасажирських поїздів Київ-Перемишль і Ковель-Хелм, і очікуються додаткові. Крім того, авіація між Україною та Польщею нещодавно стала повністю доступною, що призвело до розширення мережі дешевих авіарейсів між Україною та Польщею. Після безвізового режиму поїздок громадян України до ЄС з червня 2017 року попит на ці авіарейси зросте ще більше. Крім того, існує чудовий потенціал для відновлення річкового транспорту між Балтійським і Чорним морями через Дніпро, Віслу, Західний Буг і Прип'ять (міжнародний водний шлях E40) [41].

За останні роки, торгово-економічні відносини України та Польщі набували різного характеру табл. 2.1.

Таблиця 2.1. – Показники торгівлі товарами і послугами між Україною та Польщею (млн дол. США)

	ЗТО		Експорт		Імпорт		Сальдо, млн дол США
	Обсяг	%	Обсяг	%	Обсяг	%	
2017	6501,5	126,1%	2897,5	124,7	3604	127,3	-706,5
2018	7283,6	112	3445,6	118,9	3839	106,6	-392,4
2019	7886,1	107,7	3534,4	102,2	4351,7	112,7	-817,3
2020	7858,5	99,6	3516,6	99,5	4341,9	99,8	-825,3
2021	10752,4	136,8	5506,8	156,6	5245,6	120,8	+261,2
2022	12648,4	117,6	6888,4	125,1	5760	109,8	+1128,4

Джерело: складено за [8].

У 2022 році показник українсько-польського товарообігу склав 12 млрд 147,3 млн доларів, що перевершує показники 2021 року на 19,2%. За вказаний період обсяг експорту склав 6 млрд 655,6 млн доларів, показник експорту за 2021 року менший на 27,3% табл. 2.2, показники імпорту збільшився від минулого року на 10,7% та склав 5 млрд 491,7 млн.

Таблиця 2.2. – Структура українського товарного експорту до Польщі протягом 2021–2022 років (тис. дол. США).

	2022		2021		Динаміка	
	Вартість	П/В,%	Вартість	П/В,%	+/-	%
ВСЬОГО:	6 655 603,3	100,0	5 227 460,9	100,0	1 428 142,3	127,3
72 чорні метали	1 257 522,8	18,9	1 391 325,0	26,6	-133 802,2	90,4
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	788 328,1	11,8	394 954,8	7,6	393 373,3	199,6
10 зернові культури	641 146,4	9,6	16 892,0	0,3	624 254,4	3 795,6
26 руди, шлаки і зола	499 384,2	7,5	555 902,7	10,6	-56 518,5	89,8
12 насіння і плоди олійних рослин	476 439,2	7,2	66 908,0	1,3	409 531,1	712,1
44 деревина і вироби з деревини	365 838,0	5,5	341 328,3	6,5	24 509,6	107,2
85 електричні машини	362 905,7	5,5	395 334,9	7,6	-32 429,2	91,8
94 меблі	281 385,8	4,2	359 744,5	6,9	-78 358,7	78,2
23 залишки і відходи харчової промисловості	259 419,6	3,9	193 710,4	3,7	65 709,2	133,9
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	215 569,3	3,2	86 675,6	1,7	128 893,6	248,7
73 вироби з чорних металів	151 385,7	2,3	152 484,5	2,9	-1 098,8	99,3
84 реактори ядерні, котли, машини	145 338,2	2,2	108 352,0	2,1	36 986,2	134,1
08 їстівні плоди та горіхи	107 856,8	1,6	109 647,8	2,1	-1 791,0	98,4

Джерело: складено за [8].

Сальдо торгівлі вказаного періоду позитивне для української сторони та складає 1 млрд 163,9 млн доларів табл. 2.3 [42].

Основну товарну частину українського експорту до Республіки Польща складають чорні метали – 18,9%, жири та олії рослинного і тваринного

походження – 11,8%, зернові культури – 9,6%, руди, шлаки і зола – 7,5% та насіння і плоди олійних рослин – 7,2% рис. 2.1 [42].

Таблиця 2.3. Товарна структура імпорту з Польщі до України за 2021–2022 р.р. (тис. дол. США)

	2021		2022		Динаміка	
	Вартість	П/В, %	Вартість	П/В,%	+/-	%
ВСЬОГО:	4 952 693,8	100	5 491 716,9	100	529 023,2	110,7
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	236 003,1	4,8	1 144 881,9	20,8	908 878,9	485,1
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	516 686,0	10,4	469 683,7	8,6	-47 002,3	90,9
39 пластмаси, полімерні матеріали	449 012,7	9,0	392 448,0	7,1	-56 564,7	87,4
84 реактори ядерні, котли, машини	420 193,9	8,5	285 588,2	5,2	-134 605,7	68,0
85 електричні машини	343 458,1	6,9	261 630,7	4,8	-81 827,4	76,2
31 добрива	234 255,9	4,7	251 557,4	4,6	17 301,5	107,4
Різне	6 059,5	0,1	239 384,3	4,4	233 324,8	3 950,5
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	112 871,3	2,3	113 018,6	2,1	147,3	100,1
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	132 227,8	2,7	108 479,2	2,0	-23 748,6	82,0
40 каучук, гума	103 904,3	2,1	107 790,2	2,0	3 886,4	103,7
72 чорні метали	116 283,4	2,3	99 702,3	1,8	-16 581,2	85,7
48 папір та картон	112 852,9	2,5	99 618,6	1,8	-22 234,3	81,8
73 вироби з чорних металів	145 169,8	2,9	99 692,1	1,7	-52 477,7	63,9

Джерело: складено за [8].

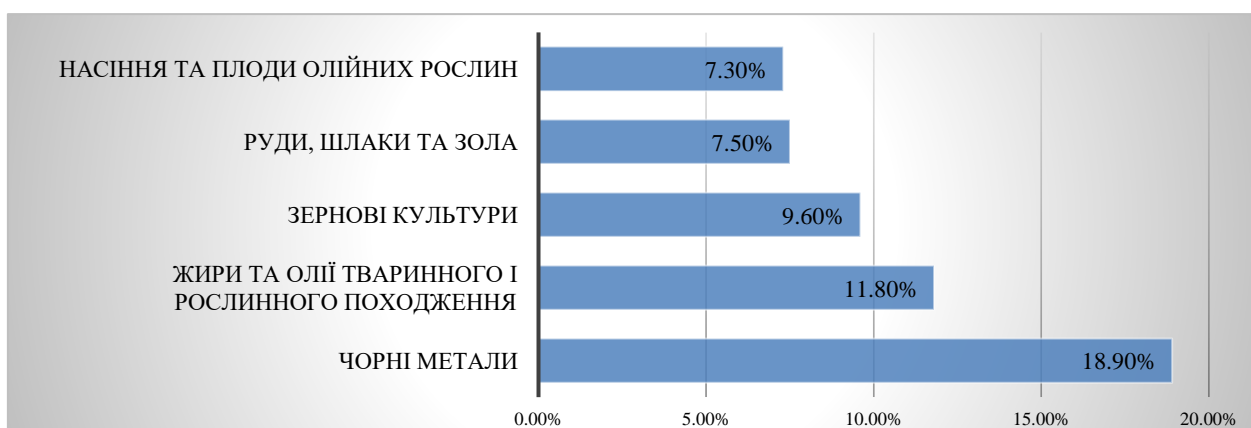

Рисунок 2.1 Структура українського товарного експорту до Польщі (2021 – 2022 р.)

Основними товарами, імпортованими Польщею до України є: мінеральні палива, нафта та продукти її переробки – 20,8%, засоби наземного транспорту

(окрім залізничного) – 8,6%, пластмаси та інші полімерні матеріали – 7,1%, ядерні реактори, коли, машини – 5,2% та електричні машини – 4,8% рис. 2.2 [42].

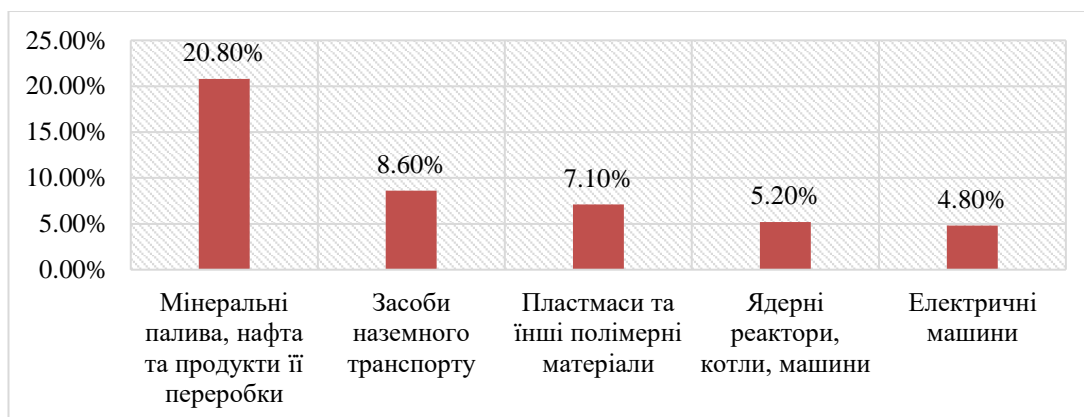

Рисунок 2.2 Структура Польського імпорту до України (2021 – 2022 рр.)

На ринку послуг у 2022 році обсяги двосторонньої торгівлі становили 644,2 млн доларів, що менше від показників 2021 року на 15,% табл. 2.4.

Таблиця. 2.4. – Обороти торгівлі послугами між Україною та Польщею (млн. дол. США)

	ЗТО		Експорт		Імпорт		Обсяг сальдо
	Обсяг	%	Обсяг	%	Обсяг	%	
2017	446,5	124,3%	269,3	134,3	150,2	108,4	+146,1
2018	546,3	112,3	350,2	118,2	196,1	130,6	+154,1
2019	663,4	121,4	420,9	120,2	242,5	123,6	+178,4
2020	642	96,8	441	104,8	201	82,9	+240
2021	762,6	118,8	477,6	108,3	285	141,8	+192,5
2022	644,2	84,5	375,9	78,7	268,3	94,1	+107,6

Джерело: складено за [8].

Експорт українських послуг склав 375,9 млн доларів (показник експорту, в порівнянні з минулим роком знизився на 21,3%). Основними послугами експорту з України до Республіки Польща є – послуги з переробки матеріальних ресурсів – 38,1%; транспортні послуги – 36,2%; послуги у сфері телекомунікації, а також комп’ютерні, інформаційні послуги – 10,9%; ділові послуги – 9,3%; послуги з будівництва – 1,7%. Водночас показник польського імпорту послуг становив 268,3 млн доларів, на відміну від показників 2021 року відбулось зменшення на 5,9%., із позитивним сальдо у 107,6 млн доларів.

При цьому, основну групу імпортованих послуг склали транспортні – 70,1%; ділові – 10,7%; послуги, пов’язані з подорожами – 7,3% [42].

За поточними результатами зовнішньої торгівлі, Республіка Польща займає перше місце за показниками торгівлі у 2022 році, що склало 23,1% від загального обсягу табл. 2.5.

Таблиця 2.5. – Двостороння торгівля товарами (млн. дол США)

Показник	жовтень 2022	жовтень 2023	+/-	2023/2022, %
ЗТО	9 958,4	9 526,3	- 432,1	95,7
Експорт	5 655,0	4 077,3	-1 577,7	72,1
Імпорт	4 303,4	5 449,0	+1145,6	126,6
Сальдо	+1 351,6	-1 371,7	-	-

Джерело: складено за [8].

Протягом січня-жовтня 2023 року показник українсько-польської торгівлі склав 9526,3 млн. доларів, що менше за той же період 2022 року на 4,3%. Обсяг українського експорту за 2023 рік склав 4077,3 млн доларів, що менше від показників минулого року майже на 28% табл. 2.6.

Таблиця 2.6. – Структура українського експорту до Польщі протягом січня-жовтня 2022-2023 р.р.

	10-2023		10-2022		Динаміка	
	Вартість	П/В, %	Вартість	П/В, %	+/-	%
ВСЬОГО	4 077 284,2	100,0	5 655 040,5	100,0	-1577 756,3	72,1
72 чорні метали	946 106,2	23,2	1 139 325,6	20,1	-193 219,4	83,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	495 656,0	12,2	667 588,0	11,8	-171 932,0	74,2
26 руди, шлаки і зола	308 325,9	7,6	477 346,8	8,4	-169 020,9	64,6
23 залишки і відходи харчової промисловості	301 082,4	7,4	207 496,9	3,7	93 585,5	145,1
44 деревина і вироби з деревини	254 768,9	6,2	312 045,5	5,5	-57 276,6	81,6
85 електричні машини	207 692,1	5,1	311 066,3	5,5	-103 374,2	66,8
94 меблі	202 077,0	5,0	238 757,0	4,2	-36 680,0	84,6
10 зернові культури	185 488,0	4,5	459 437,7	8,1	-273 949,7	40,4
12 насіння і плоди олійних рослин	119 498,2	2,9	379 253,4	6,7	-259 755,2	31,5
73 вироби з чорних металів	107 174,9	2,6	131 933,0	2,3	-24 758,0	81,2
84 реактори ядерні, котли, машини	91 969,9	2,3	121 387,3	2,1	-29 417,4	75,8
08 їстівні плоди та горіхи	52 256,6	1,3	98 531,8	1,7	-46 275,2	53,0

17 цукор і кондитерські вироби з цукру	49 841,7	1,2	28 990,4	0,5	20 851,3	171,9
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	41 185,9	1,0	73 952,3	1,3	-32 766,4	55,7
39 пластмаси, полімерні матеріали	39 873,3	1,0	59 406,9	1,1	-19 533,6	67,1
48 папір та картон	39 278,5	1,0	39 843,6	0,7	-565,1	98,6

Джерело: складено за [8].

Водночас товарний імпорт склав 5499 млн доларів, що більше від минулого року на 26,6% табл. 2.7. Сальдо торгівлі за цей період негативне для України і складає 1371,7 млн дол. США [42].

Таблиця 2.7. – Структура польського імпорту товарів до України протягом січня-жовтня 2022-2023 р. (тис. дол. США)

	10-2023		10-2022		Динаміка	
	Вартість	П/В,%	Вартість	П/В,%	+/-	%
ВСЬОГО	5 448 957,8	100,0	4 303 394,2	100,0	1 145 563,5	126,6
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	1 106 189,8	20,3	883742,4	20,5	222 447,4	125,2
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	551 367,7	10,1	368068,6	8,6	183 299,1	149,8
39 пластмаси, полімерні матеріали	395 587,1	7,3	325762,0	7,6	69 825,1	121,4
31 добрива	339 433,7	6,2	222975,5	5,2	116 458,2	152,2
84 реактори ядерні, котли, машини	335 847,6	6,2	225618,1	5,2	110 229,4	148,9
85 електричні машини	228 438,3	4,2	192721,3	4,5	35 717,0	118,5
Різне	134 978,8	2,5	115588,3	2,7	19 390,5	116,8
72 чорні метали	118 239,0	2,2	82542,5	1,9	35 696,5	143,2
33 ефірні олії	110 575,1	2,0	65211,0	1,5	45 364,0	169,6
73 вироби з чорних металів	110 124,2	2,0	73993,4	1,7	36 130,9	148,8
48 папір та картон	94 104,7	1,7	78853,4	1,8	15 251,3	119,3
23 залишки і відходи харчової промисловості	92 870,1	1,7	75385,7	1,8	17 484,4	123,2

Джерело: складено за [8].

Чорні метали становлять 23,2% експорту українських товарів до Польщі, а жири та олії тваринного або рослинного походження 12,2%; руди, шлаки та золи 7,6%; залишки та відходи харчової промисловості 7,4%; деревина та вироби з деревини 6,2% (рис. 2.3) [42].

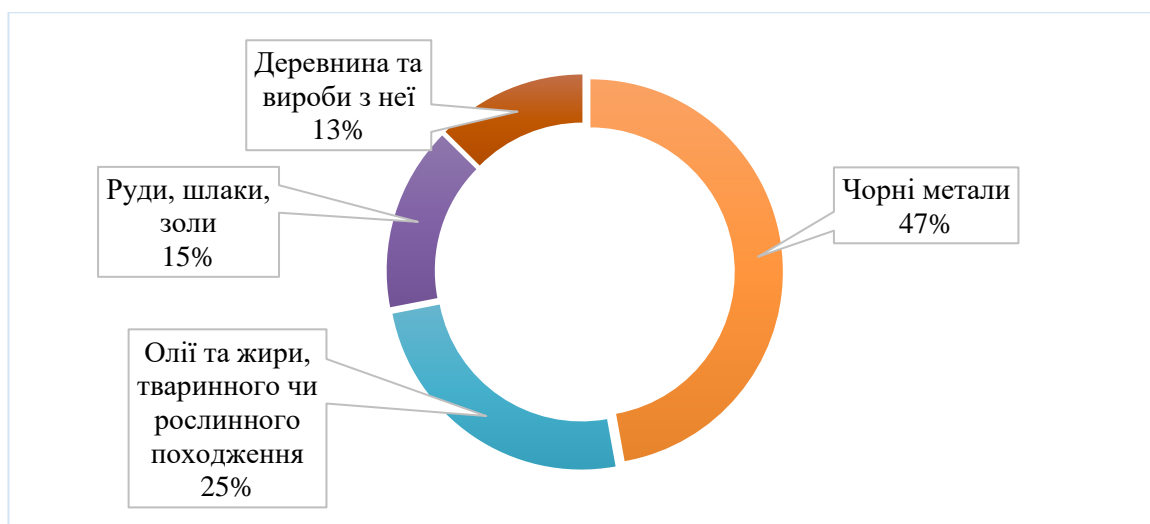

Рисунок 2.3 Структура експорту українських товарів до Польщі

Основними товарами польського імпорту є: мінеральні палива, нафта та продукти її переробки (20,3%), засоби наземного транспорту, за винятком залізниць (10,1%), пластмаси та інші полімерні матеріали (7,3%), добрива (6,2%), ядерні реактори, котли та машини (6,2%) (рис 2.4) [42].

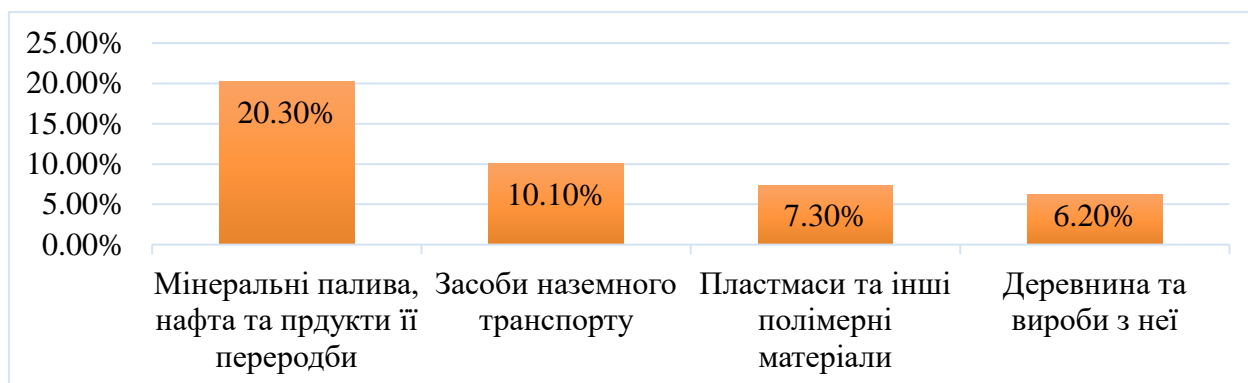

Рисунок 2.4 Структура імпорту польських товарів до України

Тож, у висновку, можна сказати, що завдяки розвитку економічних відносин між Україною та Польщею, та підтримці польського зовнішньо-політичного впливу на Україну, співробітництво між цими двома країнами може досягти у майбутньому значних позитивних результатів. Одною із головних задач для української торгової політики є створення ефективного механізму розвитку експорту, аби підтримувати стабільне зростання

української економіки а також здійснювати позитивний вплив на розвиток експортної здатності країни.

2.2. Роль транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та Польщі в процесах активізації міждержавної торговельно-економічної взаємодії

Україна рухається до європейських цінностей, свободи та демократії, а також прагнення до впровадження інноваційної моделі економічного розвитку, тож проблеми функціонування транскордонного співробітництва потребують більш детального наукового дослідження в умовах розвитку регіональної та зовнішньоекономічної політики держави [43, с. 244] і є ключовими умовами для наслідування Україною передового європейського досвіду і запровадження необхідних економічних реформ.

За допомогою ефективних механізмів транскордонного співробітництва можна запроваджувати прагматичну політику регіонального розвитку. Це можна зробити завдяки унікальному географічному розташуванню України, її економіці та ресурсам, стратегічним і транзитним перевагам, наявності трудових ресурсів і іншим національним, культурним і освітнім потенціалам.

Українсько-польський кордон охоплює Закарпатську, Волинську та Львівську області України і Люблінське та Підкарпатське воєводства Польщі [44, с.7]. На східному кордоні ЄС працюють 6 переходів з росією, 13 переходів з Білоруссю та 15 переходів з Україною, з них 9 дорожніх [45, с.15]. Віддаленість між переходами більше 60 км [46]. Усього – 34 переходи, що у порівнянні із чесько-польським – 48 переходів, польсько-німецьким – 24 переходи і польсько-словацькому – 21 перехід [35, с.15]. Останній - відповідає

наявним євро стандартам, відстань між переходами тут становить в середньому 20-25 кілометрів [47].

Недостатня кількість шляхів, велосипедних, піших і залізничних переходів на українсько-польському кордоні негативно впливає на розвиток прикордонної співпраці, а також ускладнює ситуацію на кордонах з ЄС.

Таким чином, проблема створення нових та покращення наявних переходів з боку України потребує значної уваги та фінансування, так, як розвиток транскордонної інфраструктури сприяє позитивному та швидкому розвитку регіонів і транскордонного співробітництва.

Цікавим проектом у цій галузі є ідея створення мережі тематичних туристичних маршрутів через Європу через Карпати і створення так званої карпатської культурної мережі, яка включатиме релігійну, етнографічну, дерев'яну архітектуру, сліди старої міської культури, військові кладовища та багато іншого [48, с. 193].

Пріоритетним напрямком співпраці усіх євро регіонів є охорона довільля. Міжнародний біосферний заповідник «Східні Карпати» розташований у євро регіоні Карпат, включає Бещадський парк і два регіональні парки, також Поліський і Швацький парки в євро регіоні «Буг» [48, с. 195].

Ще однією важливою складовою транскордонної співпраці є культурна спадщина, чимало об'єктів якої знаходяться на прикордонних зонах Польщі та України. Це зумовлює обидві держави розробляти спеціальні заходи для їх збереження.

Створення українсько-польських євро регіонів, їх розвиток відповідають основним європейським положенням, дотримання яких сприяє залученню коштів європейських програм – співпраця та взаємодопомога, через залучення організацій місцевого та регіонального рівня, створення двосторонньої концепції розвитку, та реалізація проектів. Зміцнення східного кордону Польщі, який тепер є зовнішнім кордоном Європейського союзу, є однією з причин приєднання Польщі до ЄС, з іншого боку це створило певні проблеми

для жителів прикордонних зон. Із запровадженням візового режиму зменшилась кількість перетинів кордону, порушило спокій українських прикордонних територій та негативно вплинуло на її розвиток. Були перекрито міжнародні магістралі [49], та викладено чітку позицію про подальшу блокаду великих КП: «Рава-Руська», «Краковець», «Смільниця», «Шегиня», в тому випадку, якщо не буде встановлено «пільговий перетин кордону» [50]. Аби впорядкувати ситуацію в прикордонних зонах та пунктах, у 2009 році було укладено угоду про засади малого прикордонного руху.

«Карпатський єврорегіон» (Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія) і єврорегіони «Буг» (Україна, Польща, Білорусь), які працюють на прикордонні між Україною та Польщею, є важливими місцями для посилення та розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва між Україною та Польщею. Єврорегіон Карпатський створений Декларацією про співпрацю спільнот, які проживають у Карпатському регіоні, і статутом Міжрегіональної Асоціації «Карпатський єврорегіон», які були підписані у березні 1993 року в Дебрецені (Угорщина). Угода про створення транскордонного об'єднання Єврорегіону «Буг», підписана у вересні 1995 року в Луцьку, регулює діяльність єврорегіону «Буг». Нещодавно вона включила нову функціонально-просторову концепцію розвитку єврорегіону «Буг» до 2020 року. Участь у реалізації окремих програм фінансування ЄС є важливою частиною розвитку українсько-польського економічного транскордонного співробітництва. У цьому контексті варто відзначити угоду про транскордонне співробітництво «Польща-Білорусь-Україна» та «Карпатський єврорегіон», які були підписані 14 березня 1993 року в Дебрецені (Угорщина) [51].

Польща, Україна та Білорусь розпочали працювати над створенням спільної транскордонної програми в 2003 році, під час підготовки до вступу у ЄС. Першою програмою стала Програма добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG IIIA / TACIS CBC 2004-2006 рр. З метою покращення якості життя мешканців прикордонних територій було реалізовано 167

проектів у різних галузях за загальним бюджетом 58,4 млн. євро. Після цього ЄС надав значно більше фінансування Програмі транскордонного співробітництва ЄІСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013. У результаті було реалізовано 117 проектів на загальну суму 203,6 млн. євро, у тому числі 9 стратегічних проектів, 102 регулярних проектів і 6 парасолькових проектів (з 56 мікро-проектами) [52].

Найбільшою програмою Європейського інструменту сусідства на сухопутних кордонах ЄС була Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014–2020. Її загальний бюджет у 201,4 мільйонів євро допустив до фінансування 158 проектів, з яких десять стратегічних, 65 регулярних, 76 мікропроектів і сім спеціальних позаконкурсних проектів. Попередня позитивна транскордонна співпраця призвела до розробки тристоронньої програми на період 2021-2027 років. Але через використання білоруською владою мігрантів на кордонах ЄС та подальшу участь Білорусі у військовій агресії Росії проти України у 2022 році транскордонне співробітництво з Білоруссю було призупинено. Тож, Програма 2021-2027 стала двосторонньою [52].

У 2023 році Польща та Україна відзначили двадцятирічний ювілей транскордонного співробітництва. 20 років спільних контактів, проектів і дій були корисними для громад і прикордонних регіонів обох країн. Заходи, які стосуються дуже широкого спектру тем, були впроваджені протягом багатьох програмних періодів, включаючи широку сферу безпеки, прикордонну та дорожню інфраструктуру, здоров'я та захист навколишнього середовища, туризм, підприємництво та культурну спадщину, закінчуючи, мабуть, найважливішим, підтримку співпраці та міжособистісних контактів.

Європейська Комісія 30 листопада 2022 року схвалила програму Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027. Її ключовою метою є сприяння розвитку транскордонних територій між Польщею та Україною. Програма охоплює прикордонні регіони Польщі та України, а також всі неприбуткові організації,

що працюють там. На її виконання Європейський Союз виділив 235,9 млн євро, з яких щонайменше 214,4 млн євро на проекти, а загальний бюджет становить понад 262 млн євро [52].

Реалізація цілей програми відбувається через використання стратегічних, інфраструктурних проєктів, регулярних проєктів та фондів малих проєктів, у шести основних напрямках: довкілля, охорона здоров'я, туризм, співпраця, кордони, доступність. у I конкурсі регулярних проєктів у 2023 році, було обрано для фінансування 44 проєкти сфери довкілля та 20 проєктів напрямку здоров'я (рис. 2.5) [52].

Програма спрямована на прикордонні регіони Польщі та України і охоплює одиниці (субрегіони) NUTS 3 з польського боку та області в Україні: польські воєводства Підляське, Мазовецьке (лише Остроленцький і Седлецький субрегіони) Люблінське і Підкарпатське; українські області:

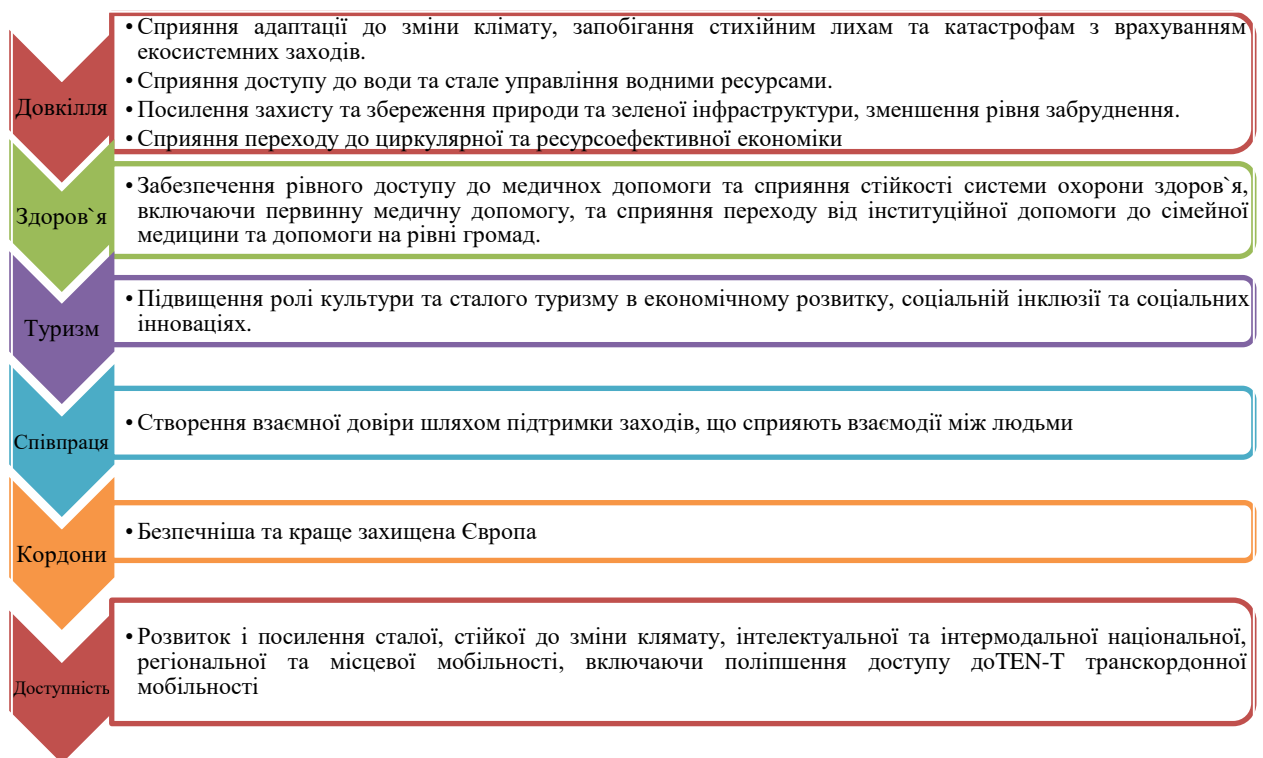

Рисунок 2.5 Програмні пріоритети та конкретні цілі Interreg NEXT Польща-Україна 2021 – 2027 рр.

Волинська, Львівська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська. Загальна проща – 177 128 км², з яких 57% розташовано в Україні та 43% у Польщі [52].

2.3. Особливості розвитку українсько-польських відносин у світлі російсько-української війни

Так як Республіка Польща розташована в центрі Європи, це дає змогу вигідного просування логістики, адже це полегшує доступ інвестування до європейських ринків через перетин ключових сполучних шляхів.

Економічний розвиток Польщі розвивається стабільно і водночас швидко, на сьогоднішній день держава показує певні перспективи, та сильну фінансову політику що базується на розробці переліку ефективних заходів для приросту податків та розвитку польського ринку праці. На сьогоднішній день, Польща позиціонує себе як цільовий ринок через великий внутрішній ринок з понад 38 мільйонами споживачів.

У 2021 році, сума торгівлі послугами між Україною та Республікою Польща становила 608 млн. доларів, що майже на 9% менше від минулого, 2020 року. Щодо експорту України – загальна сума склала 418 млн доларів, тобто показник зменшився на 0,7% відносно минулого року, зменшення українського імпорту відбулось на 21,5%, загальна сума – 190 млн доларів, водночас сальдо позитивне – 227,6 млн доларів, що більше від показника 2020 року на 27,6%.

В наступній діаграмі, ми зобразили ключові категорії послуг, що Україна експортувала до Польщі протягом 2021 року (рис. 2.6).

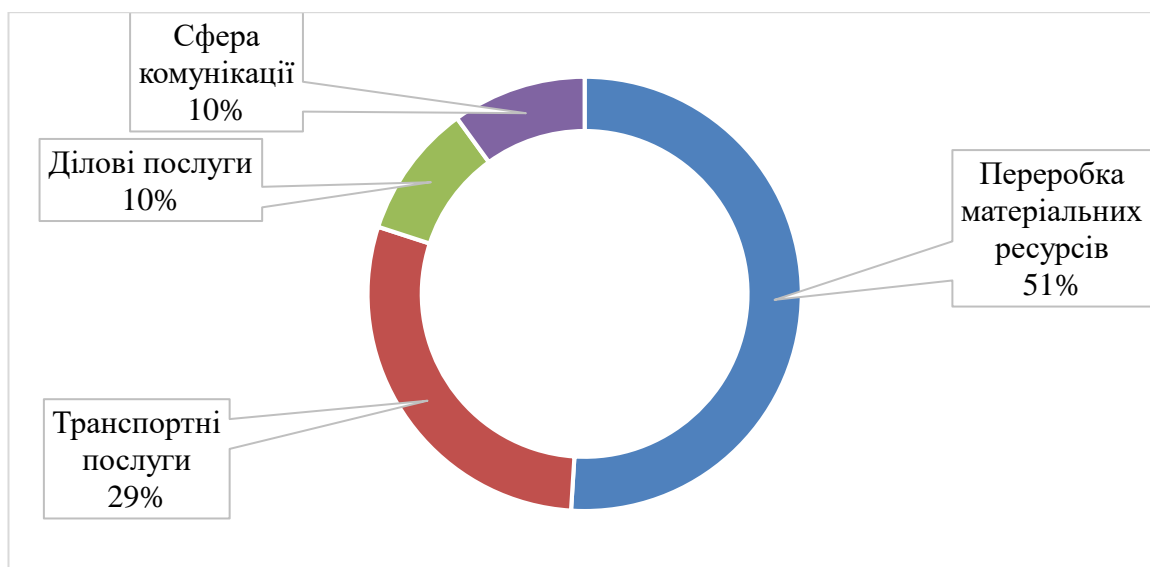

Рисунок 2.6 Структура експорту послуг з України до Польщі у 2021 р., (%)

Джерело: складено за [53].

Можна побачити, що у 2021 році, серед основних категорій експортованих послуг, найбільш затребуваними стали: послуги з переробки матеріальних ресурсів, на який припадає трохи більше половини обсягу загальної торгівлі – 51%, що в порівнянні з минулим роком більше на 7,6%, 29% обсягу належить послугам транспортної сфери, що на 9% менше від показників 2020 року, на ділові та телекомунікаційні, комп’ютерні та інформаційні послуги припадає по 10%, чії показники в порівнянні з минулим роком зросли на 9,5% і 19,8% відповідно. Відповідно, наведено діаграму польського імпорту до України (рис. 2.7).

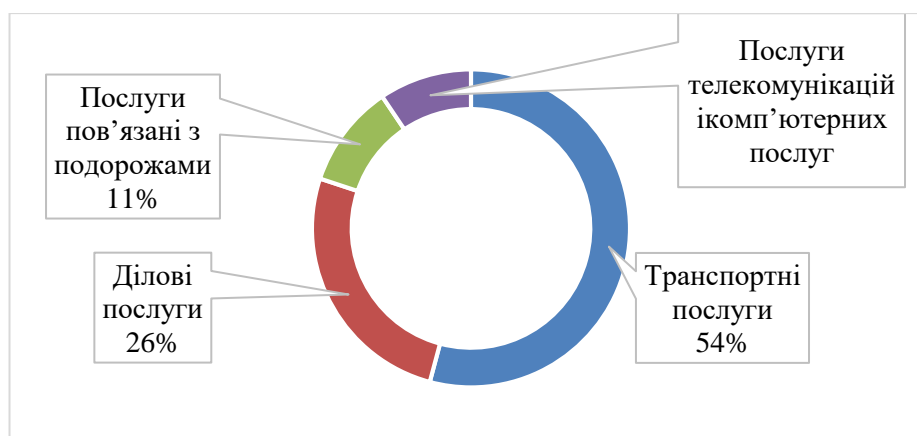

Рис. 2.7 Структура експорту послуг з Польщі до України у 2021 р., (%)

Джерело: складено за [53].

Найбільше до України було імпортовано послуг транспортної сфери, частка якої становить 45,4%, другу сходинку, із показником у 21,7% посідає імпорт послуг ділової сфери, третє – послуги, що пов’язані із подорожами – 8,8% і найменший показник у телекомунікаційних та комп’ютерних послуг – 7,9%.

На відміну від українського експорту, імпорт Польщі є більш розгалуженим. Зі свого боку, Україна може відновити позитивний рух експорту в транспортній галузі, сфері ділових послуг та телекомунікаційних технологій. Протягом наступного 2022 року, показники українського експорту, в порівнянні з показниками 2021 року знизились майже втричі і становили 36,9 млрд доларів. На той момент Республіка Польща була ключовим торговим партнером для України.

Відповідно вище викладеному матеріалу, можна зробити висновок, що протягом 2022 року, обсяги експортованих українських товарів знизились чи не на третю частину, відбулись серйозні зміни на ринку експорту між Україною та іншими європейськими країнами (табл. 2.8).

Таблиця 2.8. – Аналіз товарного експорту України протягом 2021-2022 рр.

Країна (місце за к-стю експорту)	Показник експорту за 2021 рік (%)	Країна(місце за к-стю експорту)	Показник експорту за 2022 рік (%)
Китай	11,8	Польща	15,4
Польща	7,7	Румунія	8,2
Туреччина	6,1	Туреччина	6,6
Італія	5,1	Китай	5,3
росія	5,0	Німеччина	5,2
Німеччина	4,2	Угорщина	5,1
Індія	3,7	Італія	3,7
Нідерланди	3,3	Нідерланди	3,6
Єгипет	2,9	Словаччина	3,6
Іспанія	2,5	Болгарія	3,2

Джерело: складено за [53].

Як бачимо, показник товарного експорту до Республіки Польща у 2022 році зріс майже у половину (загальна сума – більше 5,6 млрд доларів), що

дозволило вийти у лідери. Свої передові позиції втратили Італія, Єгипет та Індія. З об'єктивних причин знизились показники експорту до країни-агресора – росії, у 2022 році відсоток становив всього 1,3%, що змусило втратити п'яту позицію у списку і посісти двадцяте. З іншого боку такі країни-сусідки як: Болгарія, Молдова, Румунія, Словаччина та Угорщина демонструють збільшення показників українського експорту.

Експортування товарної продукції до цих держав проходить через наземне транспортування безпечними прикордонними регіонами західної України та через Одесу, яка зазнає обстрілів.

Також, Польща залишається головним партнером у імпорті товарів, вагома частка імпорту належить Туреччині, Чехії, Іспанії, Нідерландам та Німеччині.

У наступній діаграмі, ми проаналізуємо структуру українсько-польського експорту (рис. 2.8).

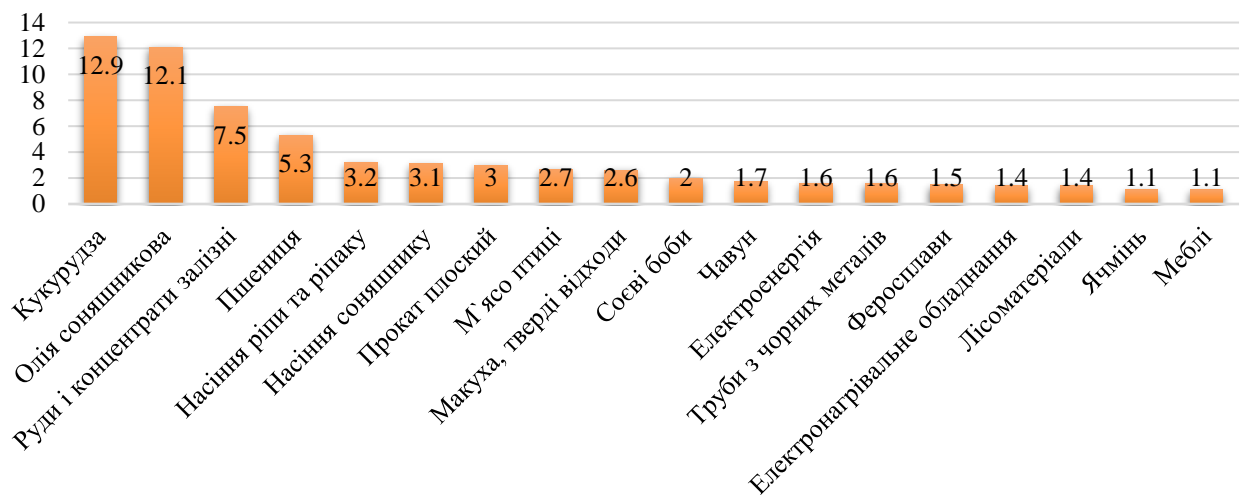

Рис. 2.8 Відсоткове відношення доходів експорту українських товарів до Польщі (%)

Джерело: складено за [53].

Найбільшу частка доходів припадає на експорт польської аграрної продукції: кукурудза – 12,9%, загальна сума продажу 4,7 млрд доларів, соняшникова олія – 12,1% (4,4 млрд доларів), 7,5% припадає на руди та залізні концентрати, загальна сума продажу – 2,7 млрд доларів.

Як і в минулі роки, ключовими експортними сферами є сільськогосподарський сектор, металургічна галузь, не зважаючи на скорочення експортних показників останньої.

Значну частину у товарному експорті займають електроенергія, електрокабелі та обладнання, лісоматеріали і продукція їх переробки – меблі.

За даними Державної Митної Служби України, загальна сума імпорту за 2022 рік склала 44 млрд доларів, порівнюючи із показниками такого ж періоду 2021 року – це 76,8%. На відміну від експорту, показники імпорту не мали такого значного падіння: закупівля українцями товарів зменшилась менше ніж на четверть, водночас продажі закордон скоротились на третю частину (табл. 2.9).

Таблиця 2.9. – Відсоткове співвідношення товарного імпорту України протягом 2021 – 2022 рр.

Країна за місцем у к-сті імпорту 2021 р.	Показник товарного імпорту, (%)	Країна за місцем у к-сті імпорту 2022 р.	Показник товарного імпорту, (%)
Китай	15,0	Китай	15,1
росія	9,1	Польща	9,9
Німеччина	8,2	Німеччина	8,3
Польща	6,8	Туреччина	5,2
Білорусь	6,6	США	4,2
США	4,5	росія	3,6
Туреччина	4,4	Болгарія	3,3
Італія	3,7	Італія	3,3
Угорщина	3,3	Білорусь	3,2
Швейцарія	2,6	Чехія	2,9

Джерело: складено за [53].

Лідерські позиції імпорту товарів, за собою залишав Китай, загальна сума постачання становила 6,5 млрд доларів, що становило 15% від загального показника. Друге місце, із показником у 9,9% та загальною сумою 4,4 млрд доларів належить Республіці Польща (за показниками 2021 року, держава посідала четверте місце імпорту із часткою у 6,8%). Протягом 2022 року, Німеччина підтвердила бронзу, здобуту у 2021 році, зі сталим показником у 8,3% (загальна сума імпорту становить 3,6 млрд доларів).

Збройна агресія росії внесла істотні зміни в ринок імпорту. З початком вторгнення, кількість товарного імпорту з боку країни-агресора значно скоротилась і з другої сходинки рейтингу постачальників стала шостою, надалі вводяться заходи для повного припинення співпраці між Україною та росією. Частка російського імпорту за показниками 2022 року становила 3,6%, через залишок товарів на українському ринку.

Відбулось скорочення імпорту: у 2021 році загальна сума складала 73,2 млрд доларів, то у 2022 році загальна сума перетнула межу 44 млрд доларів. Свої показники зберегли Нідерланди, Італія та Словаччина. Збільшуються обсяги співпраці із Республікою Польща, США, Індією, Туреччиною та Чехією.

Основними галузями українсько-польського імпорту у 2022 році стали нафта і продукти її переробки, на які припадає 15,6%, 5,8% належить імпорту легкових автомобілів, нафтові газы – 4,1%, фармацевтика – 2,9% та кам'яне вугілля – 2,6% (рис.2.9).

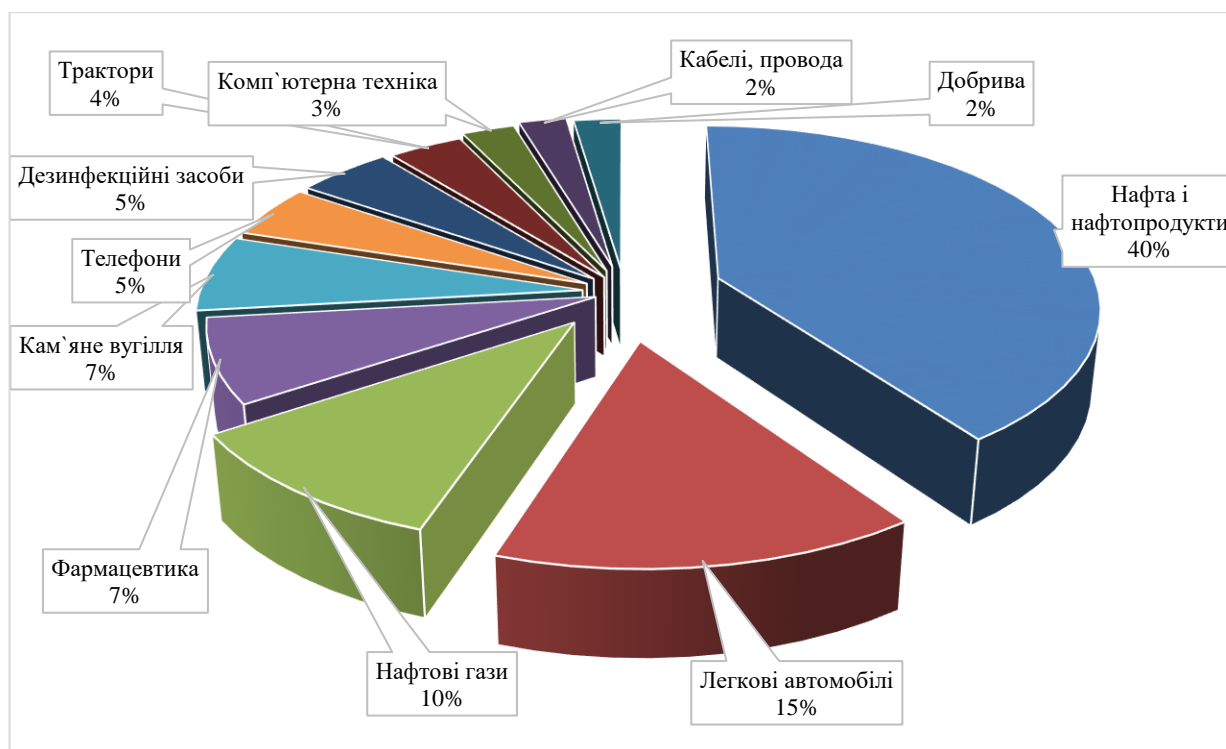

Рисунок 2.9 Відсоткове відношення товарообігу українсько-польського імпорту за 2022 рік

Джерело: складено за [53].

Водночас, польський уряд ввів перелік товарів сільськогосподарської галузі, імпорт яких заборонений до кінця червня 2023 року (з можливістю подальшого продовження заборони). Під заборону ввезення з України опинились 18 продуктів: зернові, продовольчі товари, вина, молоко, мед, м'ясо, овочі та фрукти.

Голова партії «Право і справедливість» Ярослав Качинський у своїй заяві наголосив на тому що Польща готова вирішити питання українського імпорту, уклавши міждержавну угоду, для контролю експортно-імпорту співпрацю України та Польщі, захищаючи економічні інтереси обох держав [54].

Такий перебіг подій, вкотре доводить, що першочерговим обов'язком кожної держави є захист власних інтересів, і лише після – міждержавна співпраця.

Таким чином, збройна агресія росії в Україні значно вплинула на зовнішньоторговельну співпрацю нашої держави – зміна географічної

структури та товарної складової у порівнянні із довоєнними показниками. Це зумовило активізацію економічно-торгівельної співпраці між Україною та Польщею, яка потребує погодження інтересів обох держав.

З перших днів російського вторгнення, Польща стала найближчим партнером у політичній, економічній і військово-оборонній сферах. Статистична організація Європейської Комісії наводить дані за якими Польща прихистила понад мільйон біженців з України, забезпечила їх житлом, соціальною та психологічною допомогою з подальшою можливістю підтримки економічного становища. Близько 40% працездатних переселенців знайшли роботу, 71% мають власні доходи або заощадження для самостійного утримання та здійснюють внески до польської економіки.

Морські порти, які у довоєнний час переправляли 92% експортної продукції з України знаходились під постійними обстрілами та окупацією, тож аби остаточно не втратити зв'язки зі світовим торговим ринком, спільний кордон став ключовою переправою українських експортних товарів до інших європейських держав.

Українські компанії також використовують польський ринок як платформу розвитку. Протягом довоєнного 2021 року, налічувалось 6000 створених українських компаній.

На інвестиційному ринку Україна та Польща виступають партнерами. Однак готовність Польщі вкладати інвестиції та надавати кредитування для підтримки економіки України стикається із не вигідним інвестиційним станом та прогалинами податкового законодавства.

У загальній кількості іноземних інвестицій в Україні, показник Польщі становить 2%, переважно в переробній галузі. Це пояснюється прогалинами у законодавстві, судовій системі та відсутністю прозорого висвітлення дій державних інституцій, що змушує інвесторів шукати вигідніші та безпечніші держави для вкладень.

Істотних змін потребує питання захисту інтелектуальної власності. Українське інвестування теж знаходиться на низькому рівні через проблематику у законодавстві.

Ставши незалежними Україна та Республіка Польща співпрацювали в різних сферах, від торгово-економічної до культурно-освітньої сфер, і на сьогоднішній день надалі розвивають та зміцнюють галузі свого співробітництва.

Зрозуміло, що з об'єктивних причин, весь бізнес у світі призупинився щодо України. Значні проекти, не фінансуються та не реалізуються до закінчення воєнних дій, тож малий бізнес має чудові шанси для реалізації власних проектів, враховуючи той факт, що Республіка Польща є своєрідним мостом для співпраці з Європою.

Під час Мадридського саміту НАТО президент Анджей Дуда наголосив, що в підсумковій декларації є положення про те, що держави, які особливо підтримують Україну, повинні отримувати особливу підтримку Альянсу. Він також сказав, що Польща входить до групи країн, які надають Україні військову та гуманітарну підтримку, а також надає прихисток та необхідну допомогу біженцям з України [55].

Складний перебіг подій на лінії фронту, постійна загроза російських ракетних ударів і зручне географічне розташування Польщі дозволяє доставляти через територію або ж виготовляти напряду у Польщі необхідну військову техніку. Тож Варшава займає лідерські позиції в цьому контексті. За обсягом військової допомоги Україні Польща посідає третє місце у світі, після США та Великобританії [55].

Українсько-російська війна стала своєрідною «точкою розуміння» того, що сила армії в першу чергу залежить від різнопланової військової техніки, і польська сторона висунула досить цікаві пропозиції в галузі оборонної промисловості. Польща направила до України гаубиці Krab, танки радянського зразка та польської модифікації PT-91 Twardy, протитанкову

зброю, боєприпаси та амуніцію для українських військових, Важливо, що військово-оборонна співпраця України та Республіки Польща продовжується і розширюється новими поставками [55].

Тож можна припустити, що розгорнута росією війна значно розширить подальшу оборонну співпрацю обох країн.

Втім, у світлі двосторонньої співпраці важливо згадати блокаду українсько-польського кордону польськими фермерами, з листопада 2023 року до березня 2024 року, яка стала причиною значних логістичних порушень не лише для сільськогосподарської галузі а й всієї економіки, збитки якої сягнули понад 42 млн євро.

Страйкувальники вимагали зменшити кількість дозволів та зменшення кількості українських вантажоперевезень, які збільшились через неможливість транспортування товарної продукції морськими портами і авіа сполученнями через російську агресію та постійні бомбардування. Аби підтримати економічну та військово-оборонну галузі між Україною та Європейським союзом було погоджено тимчасове пом'якшення торгових відносин, було скасовано мито для українських товарів та запроваджено транспортний безвіз [56; 57; 58].

На початку, страйкувальники блокували певні пропускні пункти, що створило певні погіршення пропускнуої системи, а вже 20 лютого відбулась повна блокада. Цього ж дня, на пропускнуому пункті Медика-Шегині, з вантажного вагона, поляки висипали зерно. Загалом в ході протестів було пошкоджено близько 160 тон українського зерна. Міністр розвитку громад та інфраструктури Олександр Кубраков виявив занепокоєння через такі акти вандалізму: «Зерно прямувало транзитом до порту Гданськ, а потім до інших країн. Четвертий випадок вандалізму на залізничних вокзалах Польщі. Четвертий випадок безкарності та безвідповідальності. Як довго уряд і польська поліція дозволять продовжувати цей вандалізм?» [59; 60].

У відповідь, українські перевізники також здійснили блокаду три пункти на українсько-польського кордону. Відбувався повний контроль перетину кордону на визначених пунктах, що не дозволяло порушувати загальну чергу. На своїх вантажівках, українські перевізники вивішували плакати «Блокада України – зрада європейських цінностей», «Втратить Україна – втрачатиме Польща».

Вже через два дні, президент Польщі Анджей Дуда підтримав виявлене Володимиром Зеленським бажання двосторонніх переговорів для вирішення питання блокади і подальшої співпраці.

У висновку, можна сказати, що все ж можливості розвитку та перспективи подальшої співпраці вигідні для обох держав. В першу чергу, така співпраця буде фактором зміцнення взаємовідносин між сусідніми державами, та об'єднання спільними інтересами, що дозволить у майбутньому швидкими темпами відновити економічну ситуацію в Україні через впровадження різногалузевих проєктів з хорошими перспективами для обох держав.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Досліджуючи активізацію торговельно-економічних відносин України та Польщі, нами сформульовано наступні висновки.

Протягом останніх років, Республіка Польща була більш ініціативною у питаннях двосторонньої співпраці, тож перед українським урядом стоїть важлива задача - докладати чим більше зусиль для збереження та подальшого розвитку українсько-польських відносин, адже саме польська сторона відстоювала двосторонню стратегічну співпрацю на міжнародній арені, навіть тоді, коли це мало негативний вплив на її власний імідж. З допомогою польських партнерів, Україна змогла досягти значних успіхів у різних сферах, тож можна констатувати, що втрата такого партнерства матиме негативні наслідки для українських інтересів.

З іншого боку, слід говорити про «симетричне партнерство», тобто про рівність умов для двосторонньої співпраці. З геополітичної точки зору багато людей називають відносини між Україною та Польщею «сусідськими». Однак, це некоректно, оскільки термін «сусідські відносини» не має чіткого зв'язку із питанням національних інтересів обох країн, до яких в першу чергу відносяться стратегічні, партнерські відносини, включаючи взаємоповагу та рівність у можливості реалізації інтересів.

Звичайно, що стратегічна співпраця обох країн маючи свої особливості розвивається «хвилеподібно», тобто період позитивного розвитку змінюється періодом охолодження міждержавної співпраці.

У сучасному розвитку соціально-економічної сфери України є ряд перешкод прогресу економічно-торговельної сфери українсько-польських відносин:

- нестача фінансування українського експорту товарів до Польщі, через відсутність державної структури для експортного страхування та кредитування;
- перемінлива фінансова ситуація та низький рівень розвитку

міжбанківських зв'язків, що спричиняє проблематику розрахунків за контрактами;

- нестабільна ситуація у сфері українського законодавства щодо зовнішньоторговельної та інвестиційної діяльності, її невідповідність до стандартів та норм світового законодавства;

- повільні темпи запровадження спільної сертифікації лабораторій та випробувальних центрів закладами стандартизації обох держав;

- брак активних маркетингових дій з боку українських компаній на польському ринку;

- на території України немає популярних міжнародних бюро, для підтвердження статусу українського партнера за транзакціями, і мала кількість запитів з боку українських компаній щодо надійності польських партнерів;

- Україна не дотримується загальноприйнятого механізму ринкового господарювання, зокрема міжнародного менеджменту та маркетингу;

- проблеми в організації двосторонніх робочих зустрічей представників українських міністерств і відомств у Польщі та Україні. Ці зустрічі часто відміняються або ж стають неактуальними, через зміни делегацій чи перенесення термінів приїзду, з боку українського уряду.

Крім того, важливо зацентрувати увагу на тому, що на сьогоднішній день, існує низка проблем для розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та Польщею: зосередження польських компаній на реалізації власної продукції, закупівля сировини високої якості з України для подальшої переробки та продажу на світовому ринку, витіснення польської продукції з українського ринку, аналогічними якісними вітчизняними товарами, високі мито та акцизи для товарів певних груп, а також інші причини, що мають негативний ефект на розвиток торгово-економічної співпраці.

Слід звернути увагу на наявність психологічного бар'єру, відчутного в обох суспільствах через наявність упередженого ставлення та негативних

штампів, через ряд негативних, історичних подій, що відповідно мають негативний вплив на розвиток українсько-польських відносин.

Аби подолати ці негативні чинники, слід не лише розвивати політичні зобов'язання та декларації, але й розширювати культурно-наукову співпрацю, запроваджувати частіші міжнародні обміни студентами, розвивати спільні навчальні заклади та засоби масової інформації, це допоможе обом державам змінити свою позицію «екстремально націоналізму» до більш толерантніших відносин.

Крім того, слід зацентрувати звернути увагу на ще одну причину, яка перешкоджає ефективному співробітництву між країнами: різний рівень розвитку економічної ситуації та процесів її реформування, що з часом все більшає. За певних обставин Україна може більше відставати у економічному розвитку від інших країн, що призведе до зниження її авторитету та репутації надійного торгового партнера.

Тож, з усього вище викладеного, можна вказати про те, що взаємовідносини України та Польщі несуть позитивні зміни для обох держав, не зважаючи на ряд певних проблем.

Питання міждержавних відносин між Україною та Польщею сьогодні можна висвітлити лише через системне бачення з допомогою теоретично-концептуальних засад та спеціалізованої наукової методології. Вікові історичні традиції, географічне положення підтверджують бажання обох держав до взаємної співпраці та збереження культурних надбань.

Дослідження українсько-польської співпраці відбувалось через вивчення особливостей устрою політичної, торговельно-економічної, освітньо-культурної та наукової галузей аби отримати якомога точнішу та обширну інформацію про устрій всередині кожної з держав та особливості їх співпраці. Значна кількість чинників сприяли розвитку стосунків між Україною та Польщею, по-перше – географічне положення, адже Україна є найближчою сусідкою Польщі із великими ресурсними запасами та ринком, по-друге

наявність міжетнічних зв'язків на основі спільної вікової історії. Нового змісту взаємовідносини між цими країнами набули у 2020 році, коли пріоритетними питаннями стали сфера безпеки та екологічна проблематика.

Незважаючи на складну історичну спадщину, українсько-польські стосунки зараз перебувають у фазі ділового, продуктивного та взаємовигідного розвитку в усіх важливих сферах державного життя. Українсько-польські відносини беруть свій початок із 1991 року, коли Україна отримала статус незалежної держави, важливо що Республіка Польща, стала першою державою у світі яка визнала цей статус. І на сьогоднішній день ми можемо спостерігати не лише розширення співробітництва на усіх рівнях життя а й збагачення нормативно-правової бази, яка врегульовує ці відносини.

На сьогоднішній день, між Україною та Польщею підписано 450 угод у сфері міжнародних відносин і не зважаючи на наявність проблемних питань, ці відносини мають позитивний перебіг, тож надалі, необхідно розширювати наяву договірну базу, що стосується таких галузей як торгово-економічна, паливно-енергетична, військово-оборонна, культурна, транскордонна та екологічна.

Тож подальший розвиток міжнародних польсько-українських економічних відносин великою мірою залежить від збереження вже наявної політичної взаємодії, подальшого зміцнення двостороннього діалогу а також від вже започаткованої політичної перебудови в Україні.

В сучасних умовах простежуються зміни у побудові зовнішньої торгівлі України, це в першу чергу пов'язано із збройною агресією російської федерації, що змусило певним чином змінити переглянути та змінити експортну та імпорتنу співпрацю з деякими країнами, а з деякими повністю завершити будь-яке співробітництво. Урядові та місцеві влади уже ведуть процес об'єднання України та Польщі в економічний кластер, що зробить співпрацю ще тіснішою і відповідно сприятиме відновленню враженої війною

економіки України через ряд важливих та перспективних проєктів у різних сферах.

Великий і водночас неоднозначний вплив на економіку має міграція українців до Польщі, що значно зросла під час воєнних дій. З точки зору позитивних змін, то Польща має зростання рівня ВВП та збільшення темпів економічного розвитку, а Україна може зменшити рівень безробіття та отримати новий досвід у різних сферах та заповнити вільні робочі місця, підтримувати розвиток освіти тощо. З іншого боку, українська економіка буде розвиватись повільніше, через втрату трудового потенціалу, дисбалансу на ринку праці та збільшення витрат на підготовку кваліфікованих фахівців, а конкуренція між корінним населенням та мігрантами на ринку праці може призвести до серйозних конфліктів та збільшення безробіття.

Необхідно якомога швидше вирішити складну проблему міграції українців до Польщі. Аби призупинити цей процес особливо серед молоді, а також повернути українців додому опісля закінчення воєнних дій, слід залучити не лише уряд а й громадські організації, аби розробити заходи, впровадити реформи економіки для підтримки вітчизняного виробництва та працевлаштування, аби стимулювати людей до повернення додому після закінчення воєнного стану та припинення війни.

Наведені зупиняючі фактори торговельно-економічної співпраці між Україною та Польщею, показують, що є способи вирішення цих проблем за допомогою збільшення українського експорту в Польщу. Ефективна торгово-економічна співпраця між цими державами залежить не лише від вибудованого імпорту-експорту а й сприяння двостороннього інвестування, як однієї із важливих сторін економічного співробітництва.

Сьогодні інтеграція національної освіти до європейського та світового освітнього середовища є важливим завданням державної політики в цій сфері. Відповідно, це вимагає покращення системи на всіх її рівнях. Національна освіта повинна навчити своїх учнів спілкуватися та співпрацювати з людьми

різних національностей і культур, щоб вони могли адаптуватися до полікультурного багатонаціонального середовища, яке є результатом сучасної глобалізації.

У сьогоднішньому політичному контексті українсько-польські стосунки пов'язані багатьма чинниками, включаючи безпеку, економічну співпрацю, проблему міграції та транскордонне співробітництво. Це відбувається, незважаючи на значні політичні розбіжності в політичних угрупованнях держав, які в основному спираються на відмінностях оцінки історичних і навіть трагічних подій обох країн.

Наразі відносини з Україною мають характер політичного партнерства. Продовжуючи підтримувати суверенітет і територіальну цілісність України, голосувати за продовження санкцій ЄС проти російської федерації та прагнути до поглиблення євроатлантичної інтеграції України, за останні кілька років зацікавленість Польщі до східного курсу зовнішньої політики помітно спадає.

Після того, як у 2019 році відбулись зміни влади в Україні, Польща зосередилася на західній історичній політиці, що призвело до покращення двосторонньої співпраці. З іншого боку соціально-економічні контакти стають все більш посиленими і напруженими. Сьогодні більше 200 тис. українців мають офіційний посвідку на проживання та більше 1 млн. працюють у Польщі на тимчасовій основі, що свідчить про те, що Польща продовжує бути популярним місцем для української трудової міграції вже третій рік поспіль.

Для подальшої продуктивної співпраці, Польща та Україна повинні невідкладно вирішити нові глобальні проблеми та виклики, а двостороннє співробітництво дозволить вирішувати ці проблеми ефективніше.

На сьогоднішній день, перспективними є кілька ключових сфер для двостороннього співробітництва між цими державами – військово-технічна галузь, інвестиційне співробітництво, створення спільних підприємств, транскордонна співпраця, Люблінський трикутник.

У контексті глобального міжнародного механізму, слід постійно аналізувати зміни його розвитку, аби оцінювати його дію на геополітичний простір держави та розробляти подальший шлях дій, відповідно до її інтересів та стратегій.

Геополітичний простір двостороннього, українсько-польського партнерства змушує обидві сторони до постійного аналізу змін міжнародних тенденцій та проблематики та ведення політичного дискусу на трьох рівнях – парламентському, виконавському та рівні аналітичних осередків.

Окрему увагу слід приділити питанню стратегічних змін сили та культури основних країн-лідерів на глобальній арені.

Стратегічне партнерство України та Польщі тепер набуло форми повноцінної співпраці, тож аби надалі зберігати позитивну динаміку двосторонньої співпраці слід поглиблювати та покращувати наявну нормативно-договірну основу та інституціональне забезпечення.

Польща та Україна потребують розвитку багатосторонніх відносин та міжнародних інституцій, оскільки на сучасній міжнародній арені значно посилюється конкуренція між сильними державами, тож слід приділити увагу питанню встановлення політичної ідентичності Польщі та України в протилежному порядку з політичною ідентичністю Росії.

Протягом останніх кількох років, не лише для політиків а й звичайних пересічних громадян, поширюється сприйняття Польщі не лише як доброго сусіда чи надійного економічного партнера, а як «захисника України в Європейській арені». З іншого боку, вектор майбутніх українсько-польських відносин буде окреслений не лише позицією двох держав а й загальними геополітичними змінами в Європі.

Спільний потенціал обох держав дозволить здійснювати вплив на формування нового плану у сфері безпеки через вплив на політичні цикли регіонального характеру, з врахуванням наявних геополітичних обставин. Один із таких планів – перешкодження російській агресії, що можна досягнути

через зниження спекуляцій на історичну тематику, залучення більшої уваги до проблеми від Європейського союзу та НАТО а також потужнішої інфраструктури.

Тим не менш, проблеми національної ідентичності, включаючи суперечки щодо історичної пам'яті, існуватимуть і надалі. За наступних років націоналізм стане східноєвропейським «політичним трендом», тож Україна та Польща повинні вчитись жити з «новими реаліями». Аби питання націоналізму не несло гострих небезпек, слід в першу чергу намагатись врівноважити питання ідентичності, через вигідну співпрацю у різних сферах, аби спонукати країни до спільної роботи над різноманітними проектами.

Тож, консолідація демократичних інституцій має бути пріоритетом як для України, яка досі залишається в групі «гібридних режимів» Індексу демократій, а також інших держав, адже розширення демократії призведе до зменшення насильницьких конфліктів, за рахунок правильного поділу влади та кращого захисту меншин.

Важливим залишається розвиток транскордонної співпраці. Для цього слід залучати громади до втілення місцевого самоврядування, поглиблювати і вдосконалювати наявну нормативно-договірну основу співробітництва, також створювати нові правові документи двосторонньої дії для усіх сфер та галузей як регіону так і держави, це дозволить покращити торговельно-економічну картину, що постраждала від російської агресії, налагодити нові зв'язки імпорту-експорту

Збільшення конкуренції і водночас процесів застою на міжнародних ринках, створюють негативний вплив на торговельні відносини України та Польщі. З іншого боку – інтеграція України до Європейського союзу та угода про поглиблену зону вільної торгівлі, що вимагає гнучкості для відстоювання власних економічних інтересів.

Важливо покращувати митні процедури, так як більшість українських і польських бізнесменів сходяться на думці, що організація та надання митних

послуг а також терміни розмитнення товарів з українського боку, значно нижчі від рівня, запровадженого у процесі міжнародної торгівлі.

Тому, для збільшення українсько-польської торговельної співпраці, слід вдосконалювати такі елементи, як методи нарахування та оплати митних платежів, правила проведення контрольних процедур і систему нагляду за дотриманням митного законодавства.

Безпека повинна бути пріоритетним напрямом двосторонньої співпраці зокрема сьогодні, коли росія намагається не лише захопити українські території, а й несе загрозу для інших держав-сусідок. Для цього обидві держави повинні не лише розуміти власні інтереси та інтереси опонента, а й розуміти різницю у тому, як вони бачать небезпеки, адже безпекове положення Польщі значно краще, тож для України слід прагнути до практичної співпраці, а не дружби за ідеологією, що досягається через українську допомогу Польщі, аби покращити її становище партнера у політиці ЄС, в свою чергу Польща підтримує прагнення України стати членом Європейського союзу та НАТО.

Розробки у галузі регіональної безпеки теж слугують майданчиком для українсько-польського співробітництва, зокрема акцентування міжнародної уваги на «українських питаннях» на засіданнях Тримор'я або Вишегородської групи, зокрема важливо зацентувати увагу на постійній допомозі Республіки Польще і на військовій допомозі Україні – передання техніки, амуніції та транспортування через власну територію необхідного військового спорядження і машин з інших країн, це дозволило Польщі увійти до трійки лідерів країн, що допомагають стримувати російську агресію. Це також стосується спільної роботи для покращення енергетичної та поливної безпеки регіону, що значно постраждала від ракетних ударів росії. У обох країнах пріоритетом є розподіл поставок природного газу, розширення перспектив для доставок скрапленого газу та вдосконалення загальної енергоефективності.

Зараз головним питанням у відносинах між Україною та Польщею має бути єдність у відповідь на спільні загрози російської агресії, яка включає як

військові, так і гібридні методи (дезінформацію, хабарництво, поширених кібератак національних систем, економічних примусів, енергетичних погроз та інших провокацій).

Тож, можна підсумувати, що єдиним шляхом результативного співробітництва – рівноцінна співпраця, що формується на взаємоповазі, розробкою планів на майбутнє, без нав'язування власного бачення історичної пам'яті та одностороннього врахування державних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Губицький Л.В., Мельник Г.М. Торговельно-економічні відносини України та Республіки Польща (1991–2021). *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2021. №8. С. 99–118. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249028> (дата звернення: 15.03.2024).
2. Ридуча Ф.М. Україна в сучасному геополітичному вимірі: теоретичні та прикладні аспекти. Київ. МАУП. 2002. 284с.
3. Чекаленко Л.Д., Васильєв Д.О. Українсько-польські відносини в контексті сучасних інтеграційних процесів в Центрально-Східній Європі. *Україна в європейських міжнародних відносинах*. Зб. наук. пр. К.: Інститут історії НАН України. 1998. с. 18-21.
4. Ткаченко І.В., Калінічева Г.І., Максаков Г.А. Стратегіями взаємин України з країнами Вишеградської групи. In: Україна в Європі: контекст міжнародних відносин. Колективна монографія за ред. Кудряченка А.І. К.: Фенікс. 2011. С. 383-418.
5. Бжезінський З. Великі перетворення. *Політична думка*. 1994. № 3. с.5-15.
6. Gubytzky L. Struktural reforms in Post-socialist and Post-soviet territory: Poland's experience and Ukrainian prospects. In: Transformation Processes in Poland and Ukraine. Cracow. 2006. pp. 253–258.
7. Логінов Я. Як воно жити в Європі. Рік після вступу Польщі до ЄС: чи змінилося щось? *Українська призма*. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/04/A5-prizma2017_ua_finish.pdf (дата звернення: 18.05.2024р.)
8. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.05.2024 р.).
9. Киридон, А. Українсько-польські відносини: «нова ера» співпраці. Україна – Європа – Світ : міжнародний збірник наукових праць на пошану проф. М. М. Алексієвця / редкол.: Ю. М. Алексєєв, Л. М. Алексієвець, М. М.

Алексієвець [та ін.]. Тернопіль, 2011. Вип. 5 : Україна - Європа - Світ: історико-політичні та гуманітарні аспекти розвитку : у 2 ч., Ч. 2. С. 128-135.

10. Ситник Т. Що вдалося Польщі і не вдалося Україні? *Європейська правда*. 27 лютого, 2015. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/02/27/7031364/>(дата звернення: 10.05.2024р.)

11. Зовнішньо-торговельний баланс України з 2005 по 2020 (млн.грн). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення: 9.05.2024р.)

12. Торгівля товарами і послугами між Україною та Республікою Польща (7 місяців 2011р.). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Державна підтримка українського експорту. URL: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/tovaroobig> (дата звернення: 12.04.204р.)

13. Чорна Н. Еволюція польсько-українських відносин після вступу Польщі до Європейського Союзу / Н. Чорна // Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць.. Серія: : Історія, міжнародні відносини. 2012. Вип. 9. С. 92-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2012_9_12. (дата звернення: 18.05.2024р.)

14. Зарембо К. Аудит зовнішньої політики: Україна-Польща. Дискусійна записка. Київ: Інститут світової політики. URL: <https://glavcom.ua/pub/pdf/49/4935/auditukrpoland.pdf> (дата звернення: 18.05.2024р.)

15. Максак Г., Шелест Г., Бурейко Н., Коваль М., Коваль Н. Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ, 2018. 232 с. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/04/A5-prizma2017_ua_finish.pdf (дата звернення: 18.05.2024р.)

16. Буличова Т.В Буткалюк К.О., Гринюк Т.А., Харенко І.М. Економіко-географічні аспекти сучасної торговельної взаємодії Польщі та України. Праці

Міжнародної наукової та практичної конференції. Луцьк, Україна, 26-27 Липень 2017. Луцьк: Вежа-Друк, с. 32–38.

17. Торговельно-економічне співробітництво між Україною і Польщею. Посольство України в Польщі. Офіційний сайт. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>. (дата звернення: 2.05.2024р.)

18. Totska O. Foreign trade in goods of Ukraine with EU countries: value dimension. *National Interest*. 2023. Vol. 3. No. 11. P. 1–15. URL: <https://sc01.tci-thaijo.org/index.php/NIT/article/view/240431> (дата звернення: 16.04.2024р.)

19. Gniazdowski, M., Rybacki, J. Przegląd Gospodarczy PIE: lato 2021. Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa. P.7. 2021. URL: https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/06/Przegląd_gospodarczy_1-2021.pdf. (дата звернення: 23.04.2024р.)

20. Колодко Г.В. Від шоку до терапії: Економіка і політика трансформації. Л.: Журн. «І», 2004. 563 с.

21. Посольство України в Республіці Польща. Офіційний сайт. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 9.05.2024р.)

22. Українська економіка у 2023 році. Цент економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/ukrainian-economy-in-2023-tracker-overview/> (дата звернення: 13.05.2024р.)

23. Бурейко Н., Максак Г., Шелест Г. Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф.Еберта. Київ, 2020. 390 с. URL: http://prismua.org/wpcontent/uploads/2020/05/UkrainianPrism.ForeignPolicy19_ukr.pdf. (дата звернення: 22.04.2024р.)

24. Сменковський А.Ю., Яворська Н.М., Каплан Ю.Б. Щодо українсько-польських відносин. Аналітична записка Серія «Громадянське суспільство».

№ 2, 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-09/analit-smenkovsky-yavoskaka-pan-civil-society-2-2019-1.pdf> (дата звернення: 11.04.2024р.)

25. Богдан Цюпин. Головні питання взаємин Польщі і України, які треба вирішувати. Експертний погляд. *Голос Америки*. 22 січня, 2024. URL: <https://www.holosameryky.com/a/polshcha-ukraina/7449837.html> (дата звернення: 12.04.2024р.)

26. Політичні відносини між Україною та Польщею. Посольство України в Республіці Польща. Офіційний сайт. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/228-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 16.05.2024р.)

27. Поляки наступили на горло Єврокомісії: чим обернеться блокада зернового експорту з України? *AgroPolit.com*. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/1031-polyaki-nastupili-na-gorlo-yevrokomisiyi-chim-obernetsya-blokada-zernovogo-eksportu-z-ukrayini> (дата звернення: 8.05.2024р.)

28. Чому українське зерно стало проблемою для Європи? *Visit Ukraine.today*. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3410/why-has-ukrainian-grain-become-a-problem-for-europe> (дата звернення: 10.05.2024р.)

29. Борщевський В. В. Українсько-польське економічне співробітництво в світлі сучасних теорій оптимізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 9. С. 11–18.

30. Микитюк О. Бізнес-інкубатори в системі фінансової підтримки малого підприємництва. *Світ фінансів*. 2005. № 2. С. 160–164.

31. Чоботар С. І. Польська економіка на межі тисячоліть: труднощі, успіхи, перспективи. К. : Хрещатик, 2002. С. 220.

32. Стрільчук Д. Традиційні та нові напрями українсько-польських економічних зв'язків. *Волинь очима молодих науковців: ВНУ. Луцьк, 2007. Т. 1. С. 170, 171.*

33. Україна-Польща. Українська призма. Рада зовнішньої політики. URL: <https://prismua.org/ukraine-poland/> (дата звернення: 18.04.2024р.)
34. Співпраця України і Польщі у розвитку стійкої енергетики важлива для європейської безпеки. Урядовий портал. 09 жовтня, 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/spivpratsia-ukrainy-i-polshchi-u-rozvytku-stiikoi-enerhetyky-vazhlyva-dlia-ievropeiskoi-bezpeky> (дата звернення: 15.05.2024р.)
35. Могильний О.М., Герасименко Н.А., Конкурентні переваги аграрних секторів України та Польщі. *Економіка сільського господарства*. 2007. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_07_4_55_uk.pdf (дата звернення: 12.04.2024р.)
36. Скурська Н.М. Формування ринку земель сільськогосподарського призначення. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України на внутрішньому і зовнішньому ринках: Наукова доповідь / За ред. акад. УААН В.М.Трегобчука, чл.-кор. УААН Б.Й.Пасхавера. К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2007. С. 187–188.
37. Договірно-правова база між Україною та Польщею. Посольство України в Республіці Польща. Офіційний сайт. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 28.03.2024р.)
38. Петренко О. В. Інституціоналізація українсько-польської співпраці в межах Європейського Союзу. *Правова доктрина*. 2021. № 1. С. 99-108.
39. Побоченко Л.М. Дослідження інноваційної активності України в порівнянні з країнами ЄС. *Perspectives of world science and education/*: IV International scientific and practical conference, Desember 25-27, 2019 Economic science: Osaka, Japan, 2019. С. 705-714.
40. Пріоритетне партнерство: Спільне бачення українсько-польських відносин. Міжнародний фонд «Відродження». Київ-Варшава, 2017. URL: https://www.irf.ua/content/files/ua_pl__prioritytne_partnerstvo.pdf (дата звернення: 12.04.2024р.)

41. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею. Посольство України в Республіці Польща. Офіційний сайт. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 28.03.2024р.)
42. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України. К.: НІСД, 2013. 576 с.
43. Рекомендації щодо впровадження нових форм транскордонного співробітництва / За ред. Н. А. Мікули / НАН України, Ін-т регіональних досліджень. Львів, 2010. 150 с.
44. Strategia rozwoju społeczno–gospodarczego polski wschodniej do roku 2020 r. Warszawa. Ministerstwo rozwoju regionalnego. 2008. 92 p. URL: https://www.uwm.edu.pl/bpz/sites/default/files/pictures/Strategia_PW_po_RM.pdf (дата звернення 15.04.2024р.)
45. Присташ Я. Інтерв'ю Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Польща О. Моцика. *Наше слово*. 2010, 2 липня. URL: <https://nasze-slowo.pl/shhiro-dyakuyu-kozhnomu-ukrayintsevi-u-polshh/> (дата звернення: 8.04.2024р.)
46. Jóskowiak K. Współpraca transgraniczna Polski. Wybrane zagadnia teorii i praktyki. Regionalizm, polityka regionalna i Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej: [red. Adamczyk A., Borkowski J.]. Warszawa: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. 365 с.
47. Роїк Н. Українсько-польське транскордонне співробітництво: вибрані аспекти. Науковий вісник Ужгородського університету. Випуск 15, 2010р. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7990/1/УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ%20ТРАНСКОРДОННЕ%20СПІВРОБІТНИЦТВО.pdf> (дата звернення: 12.04.2024р.)

48. Міністр Огризко завтра рятуватиме «Рава-Руську», «Краковець», «Смільницю» та «Шегині» від облоги. *Daily Lviv*. 2008р. URL: <https://old.dailylviv.com/news/15547> (дата звернення: 12.04.2024р.)

49. Косович Б. Транскордонне співробітництво України і Польщі в сфері соціально-економічного розвитку територій. *Polsko-ukraińskie doświadczenia współpracy euroregionalnej : monografia / red. K. Rejman, Y. Pachkovskyy, B. Petrecka. Jarosław: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły TechnicznoEkonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza, 2018.* URL: <https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/3799/Trans-boundary%20cooperation%20of%20Ukraine%20and%20Poland%20as%20the%200mover%20of%20economic%20relations.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 5.05.2024р.)

50. Програма Interreg NEXТ Польща – Україна 2021-2027. Interreg NEXТ Poland – Ukraine 2021-2027. URL: <https://pl-ua.eu/ua/pages/586> (дата звернення: 30.04.2024р.)

51. Державна Митна Служба України. Офіційний сайт. URL: <https://www.customs.gov.ua> (дата звернення: 13.04.2024р.)

52. Польща заборонила ввезення зерна з України: в Мінагрополітики кажуть, що це «суперечить домовленостям». *Радіо Свобода*. 15 квітня 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-polshcha-eksport-zerna-ukrayina/32365181.html> (дата звернення: 12.05.2024р.)

53. Як змінилися відносини України та Польщі за час великої війни. *LB.ua*. Дорослий погляд на життя. 4 січня 2023. URL: https://lb.ua/world/2023/01/04/540931_yak_zminilisya_vidnosini_ukraini.html (дата звернення: 10.05.2024р.)

54. Радченко Г. Спочатку Польща заблокувала українське зерно, тепер перевезення. Що наступне? *Forbes Ukraine*. 26 грудня, 2023. URL: <https://forbes.ua/money/chomu-polyaki-zablokuvali-polsko-ukrainskiy-kordon-ta-yak-virishuetsya-tsya-problema-26122023-18144> (дата звернення: 18.04.2024р.)

55. Україна та ЄС затвердили «транспортний безвіз»: що це означає. *Слово і діло*. Аналітичний портал. 29 червня 2022 р. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/29/novyna/suspilstvo/ukrayina-ta-yes-zatverdily-transportnyj-bezviz-se-oznachaye> (дата звернення: 24.05.2024р.)

56. Лахно С. Скасування імпорتنих мит для України: що це означає на практиці. *Юридична газета*. 24 червня 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/skasuvannya-importnih-mit-dlya-ukrayini-shcho-se-oznachae-na-praktici.html> (дата звернення: 28.04.2024р.)

57. Кравцов В. У Польщі сталася наймасштабніша диверсія з українським зерном: Україна вже відреагувала. Канал 24. 25 лютого 2024. URL: https://24tv.ua/diversiya-ukrayinskim-zernom-25-lyutogo-poshkodzheno-160-tonn_n2501916 (дата звернення 13.04.2024р.)

58. У Польщі вкотре висипали українське зерно: пошкоджено 160 тонн агропродукції. *Слово і діло*. Аналітичний портал. 25 лютого 2024. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/25/novyna/svit/polshhi-vkotre-vysypaly-ukrayinske-zerno-poshkodzheno-160-tonn-ahroprodukcziyi> (дата звернення: 25.05.2024р.)